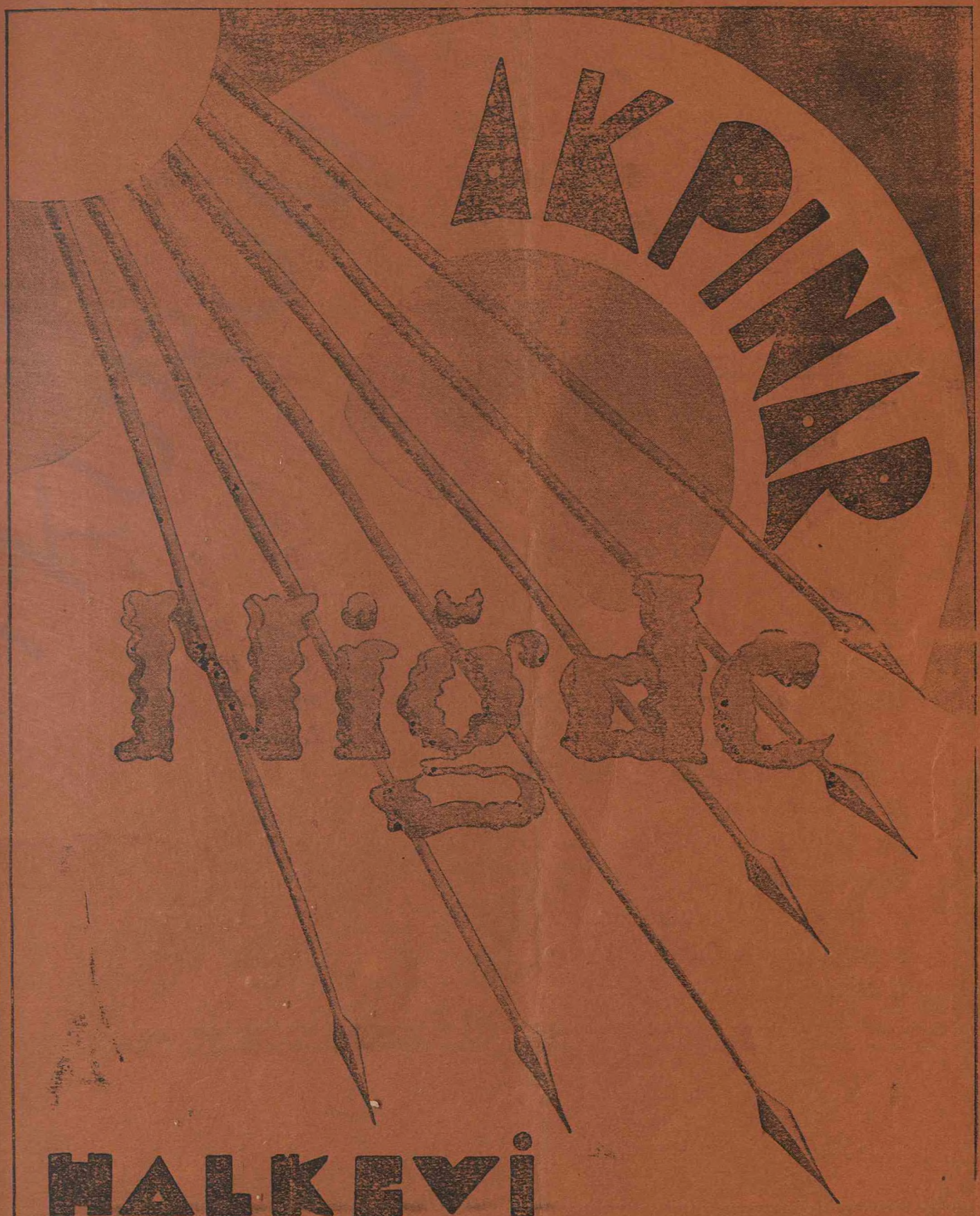

Sayı : 20,21,22 1-2T·1K· 1936 Yıl : 97

« *Akpınar* » da

İnkılâbımızın idealine ve Halkevi programının gösterdiği kültüre uygun olan yazılar neşredilir. Yazıların mümkün olduğu kadar ana diliyle işlenmesi birinci dileğimizdir.

Mecmuaya konmıyan yazılar geri verilmez.

içindekiler

Hâmidin Şairliği ve karekteri	*Derleyen :*	*Cevat idil*
Âşık Yahya		*Seyfi Yalvaçer*
Türk çocuğu « Şiir »		*Oğuz Özdeş*
Âşık Gülşâni		*Zeki Oral*
ince su		*Seyfi Yalvaer*
Kayabaşında akşam « Şiir »		*Behçet Kemal Çağlar*
Tevekküle değil bilgiye		*Cavit Başar*
isteriz « Şiir »		*Cevat idil*
Hasan dağı eteklerinde « Şiir »		*Murat Çulgın*
Yaşar'a « Şiir »		*T. G.*
Bir anıt daha kuruluyor		*Zeki Oral*
Deniz ve ben		*ilhan Birses*
İstanbulda Niğde gecesi		*Aliye Esat Pirigil*
Zehirli gazlar		*Zeki Oral*
İstiklâl savaşından hatıralar		*Seyfi Yalvaçer*
Maksim Gorgi « Büyük hikâye »		*B. S.*
Halkevi haberleri		*****

İmtiyaz sahibi : Eczacı Naim Erem, Umumî neşriyatı idare eden Muallim Cevad

Niğde'de İl Basımevinde basılmıştır

OSMAN FEVZİ SAĞLAM'IN TÜRK TARİH KURUMU'NA ARMAĞANIDIR

Sayı : 20,21,22 Yıl : 2 1-2T.1.K. 1936

AKPINAR

NİĞDE HALKEVİ DERGİSİ

İTİZAR

Dergimizin zamanında çıkmaması sayın okuyucularımızdan ziyade bizi üzmektedir. Biriken nüshaların toptan neşrile intizam çenberine girecek olan Akpınar, bütün münevverlerimizin özdan ilgilerile şerefli ödevine devam edecektir.

Gcçmiş nüshaların telâfisi için üç aylığı bir ciltte toplayan bu dergimiz, her nekadar Teşrinlerle İlk kânun nüshası ise de, Hâmit töreninden sonra basıldığı için bu büyük dâhi Edibin tören hatıralarını da şerefli başına taç aldı.

HÂMİDİN ŞAİRLİĞİ VE KARAKTERİ

Her hangi bir kimsenin bir dâhiden bahsetmesi yasak edilmiş olsaydı ben de bugünkü kutsal törende sizlere, bir hafta evel ebedî hayatın kucağına, lâyık olduğu vekar ve ihtişamla tevdi edilen Abdülhak Hâmidin edebî hayatı üzerinde intikad yapmayı benimsemek cesaretini kendimde elbette bulmıyacaktım.

Yurtdaşlar ! Ebediyet; nisyanların mezarı, hiçliklerin çukurudur; fakat bu, ancak bizim gibi faniler için ..

(Benim grivi serimden gubarlar uçarak
Olur fiğanıma makes cibali hiça hiç !)

Diyen Hâmidin ebediyeti; yıldızlı, Mehtaplı, Güneşli, Kehkeşanlı hatıraların Elmas mahfazalarıdır. Hâmitlere göre ebediyete ermenin manası, ölenler diyarından ayrılıp ölmezler âlemine katılmaktır.

Onun içindir ki ;

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

(Nedir lüzumu zuhurun bu haki esfelde
Garik olup gideceksen muhiti nisyana ?.)

Deyerek sağlığında hayıflanan Hâmidin büyük ruhu şimdi üstümüzde uçuyor ve bizi dinliyorsa o acındığı " Muhiti nisyan „ ı derhâl özelliklerin süngerile silmiş; " ölü „ sünün ve (Makber)inin kahramanı sevgili (Fatma)sının Berut topraklarında melekleşmiş parmaklariyle (Sermedîlik) sözünü mutlaka yazmıştır .

***

Hâmit nedir ?

Buna, haklı bir gururlanışla ilk ve son cevabı sağlığında yine kendisi vermiştir . Hatırıma gelmiyen bir beytinde " Validinin Semavat, validesinin derya .. „ olduğunu söylüyor ve kendisinin nasıl bir güneş olduğu neticesini çıkarmayı okuyucularının ırfanına bırakmış oluyordu .

Hâmit, şaire en çok gereken uçucu ve uçurucu bir muhayyilenin sahibidir :

(Bilmem bana anmı, şanmı lâzım;
Gülbünmi, ya kehkeşanmı lâzım ?.)

Deyerek (Fuzulî) nin gül koncalarının dikenile kalbi kanayan bir bülbülmiyim, Kehkeşanları yırtan bir kartalmıyım diye haykıran, İskender kılığına bürünmüş Hamidin ruhudur .

(Cananmı güzel, cihanmı hoşter ?
Cennetmi güzel, Melekmi şirin ?..
Elbette biri ferağat ister ;.
Cennetse de neylcyim Meleksiz,
Bir faslı bahar olur çiçeksiz !..)

Deyerek onu bütün ihtiraslarına tercih etmiştir .

Hâmit, hayatın sosyal ve siyasal sırlarına nüfuz eden, kör düğümlerini ustalıkla çözen bir trajedi muharriridir . (Korney) in (Horas) ına benzeyen (Eşber)in fasahat düellosu çok daha renkli, çok daha parlaktır . O konuşmalar, edebî sanatların en kuvvetlilerine en şaheser örnekler dendir .

(Kamil) in : — Üç kişiye karşı ne yapabilirdi ?

Sorusuna (Horas) ın :

— Ölürdü; böylelikle Roma dahi mağlûbiyetini biraz tehir etmiş olurdu .

Cevabındaki sert vatanperverlik ihtirası şüphesiz keskin ve yüksektir. Fakat biraz da Hâmidin (Eşber) ini dinlersek yukarıki iddiamda müttefik kalacağımızı sanıyorum .

İskender : — Kimdir bu kadınki bunda maslûp ?

Eşber : — İşte o kadındı sizce matlûp .

— Sumru ! Ne Cehennemî nazaret !

— Mazur ola ettiği cesaret;
Maşuku için selâma durmuş !
— Eyvah !. Melek te mahvolurmuş!

— Bir mevkii mürtefide murdar
Etmiş ise böyle arzı didar

Saik buna şiddeti garamı,
Ancak sizi görmedir meramı !

İllet sizi görmesinde, hatta
Sakin duruyorsa aynı mevta !

***

Dün kan akarak cerihasından
Emreyledi kim karihasından

Pencaba gelince şahî düşman
Merdü zenü askerü Brehemen

Hep birlik olup ta karşı gitsin,
Pîşinde bu yolda secde etsin !

Düşman hele şehre vasıl oldu,
Emrettiği şey de hasıl oldu .

Kim varsa huzurumuzda ziruh
Bak, nısfı şehit, nısfı mecruh !

Nısfında enin ki table kaim;
Nısfında sükût, o samtı daim !

Zabitleri hun içinde galtan,
Zencir ile bağlı bir de sultan!

Çektirdi teberrüken o ancak
Şehrin kapısında bir de Sancak !

Toprakta yatan bu kanlı heyet
Değmez mi çekerse böyle rayet?

Elvanına oldunzsa meclûp
Bahşeyler anı bu şahi mağlûp !

***

Tanrı göklerinse İskender yerin Tanrısıdır :

— Tel'ine seza bu fiylin, Eşber !
Allah ta ben de buna muğber ..

Yer, gök sana şimdi beddüada !
Eşber : — Bir işmi o bikesi iade,

Kim her nekadar olursa düşvar
Her bir işe iktidarınız var ?..

Maşukanızı cihanda madâm
Bir âciz iken ben ettim idâm;

Siz ki yedinizde desti kudret,
Hükmetmede hem nüfuzu fıtrat;

Magruru müşkkelü bahadır
Bir şehsiniz emrü nehye kadir;

Hemşiremi eylemekte ihya
Aciz kalacak değilsiniz ya ?...

— Gülerek —

İhya kılın oldunuzsa mugber !.

***

Sayın dinleyicilerim ! Tariz ve kinayeyi bu kadar sehli mümteni şeklinde yapan ikinci bir şair göstermenin güç olduğunu takdir ve kabul edersiniz sanırım .

***

(Şekispir) in (Otello) su renk ve jest itibarile daha zengindir . Fakat Hâmidin (Finten) indeki Hindli (Davalâciro) nun ruhundaki azametli sertliğin emsâlsizliğini şu bir kaç beyit içinde duymamak mümkün değildir :

Öyle bir şiddeti tasmim ile çıktım ki yola
Karşıma çıksa eğer sengi mezarım dönmem
Bahri zehhar değil, ebri şererbar değil;
Hep yanar dağlar ile dolsa civarım, dönmem!

Dalgalar, pençezen olmazsam eğer ağyare
Siz kılın nâşımı isâl kenarı yare !..

***

Ben de tufan gibiyim' yağdırırım berkı hatar
Göz yaşım seyli belâ, ahu girivim sarsar !..

Zulmetin çakedip ey şep, salarım supha nazar;
Berkı tehdit ile ey ebr, ben olmam muztar!

Dalgalar, ben sizi döndürmeden ateşzare
Siz kılın nâsımı isâl kenarı yare !..

***

Cenab Şahabeddin der ki : « insan hakikatı hayâlle katık ederek yaşar; ayakları-mız yerde ise gözlerimiz semadadır . »

İşte onun içindir ki Hâmidin de ayakları yerde iken onun başı, muazzam şairliğinin lâyemut bir abidesi olan (Makber) inin mat göklerinin ortasındaki hiçistan âleminin dorukların-

da sevgili (Fatma) sının ayrılık ve özlem bulutlarından sağanaklar savurabiliyordu . Onun teessürleri, onun ağıtları herkesinkine benzemez . Tanrı ile Tanrısal düellolar yapar :

« Hissetmiyeyim bu iktirabı;
Bir sıfır olayım, bitir hesabı .
Kabrinde anın beni şehit et,
Elverdi turabının azabı ! »

Tanrı kızmıştır .

« Ettikçe bu yolda iştikâ ben
Feryadıma karşılık semadan

Bir ses inerek Ulüvvü haiz
Ger derse bana değil mi caiz :

— Dünyayı beğenmeyen buyursun;
Ya sus, ya geber sen ey muacciz !..»

Şair isyanında haklıdır, Tanrı bahanecidir :

« Lâkin o zaman dönüp derim ben :
Dünyayı ben istedim mi senden ?.

Bildim mi ki hep sitem var anda,
En sonra da bir adem var anda !

Feryatlarım demekse şiven
Feryadı veren değil misin sen ?

Bir yareli eylemez mi feryat,
Karşımda nedir benim bu fen ?

Cin duysa bunu kılardı is'af,
Şeytanlar ederdi belki insaf .

Eylerdi eser bu sûzu nale
Emvace, sehaibe, cibale .

Ey sahibi kâinat, lâkin
Sen bir nazar etmedin ihale !..

*
* *

Abdülhak Hâmit, insan kâinatının Tanrı kâinatından ne kadar engin olduğunu gösteren hayâllerile ne kadar şairse (ölü) eserindeki :

(Veren vücudu dahi kibriyaya aklımdır !)

***

Mısraile de okadar panteist ve okadar filozoftur .

Hâmit demokrattır . Hâkimiyeti millette görmek ister; fakat onun bu emeli, Namık Kemalin yazılarındaki homurtulu volkanların lavları gibi gelişi güzel fırlayıp kendini yakmamıştır. Onunki, şafaklardan süzülüp gelen penbe gül kurusu ince bir tülün esrarlı nurlarına bürünerek tahteşşuur işlentiler yapmıştır . Onun mevzuları evrenseldir :

—İlhan demi geçmiş ola, çoban demidir bu!
— Öyleyse nedir sence bugün mesleki eslem?
Cemiyete nafi ne yapılmak eder icap ?
— Cemiyeti şah eyleyiniz !

***

Hâmit, milliyetperverdir :

İnsanlığa meyleder muhabbet,
Milliyeti görmiyor o âma !

Vatanperverdir :

Madame ki haini vatansın
Senden hele validen utansın !

Tezatları emsâlsizdir :

Harben seni etmedimse mağlup
Sulhan sana olmadım mı galip ?.

Feministtir; kadın, erkek hakkında müsavat tanımıştır .

İster olsun bizden, ister Ecnebî;
Her ne türlü olursa olsun mezhebi

Her kadında var tabiî bir hicab,
İktiza etmez sınaî bir hicab .

Bil şunu inkâre yoktur ki mecâl :
Bir gerek âlemde nisvanü ricâl ,

İlmi kuvvetlidir . Sahte mutasavvıfların, şeyhlerin kofluğu ile alay etmiştir .

(Haydan gelmiş te gitmiş huya bu !
Hay hayü huyu heyyü ve hay hu !.

Sonra onlara ders verir .

(Cümle mahlûkatta var bir gizli raz
Sofiyyon (Can) dir, tabiiyyûn da (gaz) !)

Zaman her şeydir .

(Ey zaman, ey sani, ruyi zemin !
Camii, asârı rabbülâlemin !

Sensin ancak mebdei dehri gühen;
Belki tarihi Ulûhiyet te sen !)

Hâmit kibar ve mutevazıdır :

Bir gün İstanbul Kız Muallim mektebinin Edebiyat imtihanlarında bulunuyormuş . Sınav odasına her talebe girdikçe ayağa kalkıp ufak bir reverans yapıyormuş . Talebe ve Muallimler ihtiyar şairin bu tevazulu zahmetinden mahcup ve muazzep oluyorlar . Süleyman Nazif hafifçe kulağına iğilerek :

— Üstat, ikide bir rahatsız olmayınız . Bunlar evlâtlarınızdır, talebedir .

Diyorsa da aldığı cevap şu oluyor :

— Elimde değil, Nazif; ısrar etme; âdetimi yenemiyorum, unutuyorum ... Yapamıyacağım ..

*
* *

Hâmit mütevazı olduğu kadar hakperestir :

Ricaî zade Ekrem bey (Makber) ve (ölü) eserleri için (Hâmitname) deye bir eseri edebî çıkarmış, bir nüshasını pek tabii olarak Londurya Hâmide yollamıştı; o vakit Hâmidin Ekreme yazdığı mektupteki şu bir kaç cümle buna delildir .

« Tenkıdatınızın aleyhtar olan kısmı lehdar olan kısmından daha doğrudur . Nakıseleri meydanda olan bir adam nasıl bu memleketin en büyük şairi olur ? Haşviyat çok, garabetlerin haddi hesabı yoktur . Sizi temin ederim ki âsarımı kendim tenkit edecek olsam kim bilir daha ne kusurlar görürdüm .. »

*
* *

Hâmit, nüktedandır :

Londrada iken üstad Ekremden bir mektubuna iki ay sonra muhtasar bir cevap aldığı için 27 Temmuz tarihli uzun cevabında şu lâtifeleri yaptığını görüyoruz :

« Seninle yakında vicahen görüşmek ümidinde olduğum için ihtiyar ettiğin ihtisara cevap olmak lâzım gelen tafsilâtı o zaman ita ederim. Bu da, tafsilâtı tahririyenin makbul olabileceğine dair mektubunda işaret göremediğimdendir . Bilakis " muhaverei tahririye-

nin iyisini yapmak zaten elimden gelmediği halde fenasını yapmaya bu aralık bende kudret kalmadı . „ Sözünden (Muhaverei tahririyenin fenası, Hâmitle muhabere etmektir .) Yolunda bir mana çıkarmaklığım Ekremin hatırına gelmiştir, diyorum . Vehhamlık sana mahsus değildir a .! »

***

Anatol Frans, büyüklüğün, dâhiliğin zıddını şöyle tarif etmiştir : (Sefil, zavallı o adamdir ki icabında umumî kaidelerden ayrılmayı bilmez .) İşte bizim Hâmid de yaşadığı zamanların kaideleri haricine çıkmayı bildiğinden dolayı büyük adamdır . Hâmit, çok ululara benzediğinden, fakat hiç birisi olmadığından, yalnız kendisine benzediğinden dolayıdirki meslek ve sanatın kendine mahsus göklerini yaratmış, yıldızlamış, süslemiş bir dâhidir .

***

Hâmit Londrada bulunduğu senelerde İngiliz edebiyatçılariyle kibar âleminde Türk edebiyatı lehine bir sempati uyandırmıştır . Üstat Ekreme yazılmış bir mektubundan aldığım şu satırlar onun bu rolünü gösteren vesaiktendir :

« Dostumuz Müsyü (Kip) Edebiyatı Osmaniye tarihini yazmakla meşgul olduğundan ve senin namını zikredeceği yerde asarından da bir iki nümune basacağından nümune olabilecek şeyleri bizzat senin intihap edip göndermeni rica ediyor . Benden de bazı eş'ar istedi. Zannederim ki (kürsi,i istiğrak) tan başka verilmeğe, neşredilmeğe seza eserim yoktur ... »

Hâmit, bir enginliktir. Ben onu size nekadar tahlil etmeğe çalışsam yapabileceğim iş, denizden bir damla su alıp göstermekten fazla olmayacaktır .

Hâmit, ki bir Dehâdir; onu en kısa, en veciz bir deyişle ancak sanatkârı hakim Tevfik Fikret bey anlatabilmiştir :

(Tabiattan büyük bir âlemi külliyeti ezdadl.)

Bu tarifin üstüne benim yapabileceğim son vazife, onun büyük ruhunun karşısında derin bir huşu ve hürmetle eğilerek sözüme nihayet vermekten ibarettir.

Cevat

Âşık Yahya

II

Topraklarının dar olması dolayisile hayatlarını dışarda aramağa mecbur kalarak, çalışkanlık, zekâ ve çilleçekerliklerile daima muvaffak birer yurtdaş olan Nevşehirliler gibi Yahya da atlı arabasiyle Konya ovasına düşer. Uzayan tozlu yolları şarkı ve destanları ile tüketmeğe çalışırken, Kızılören yaylasına varırlar · Çobanın birini kuyu başında bulur. Yorğun atlarını sulamak için müsade ister. Bu çobanın adı (Eşenin Ali) dir.

— Adın ne ?
— Eşenin Ali
— Kovanla şu yorğun hayvanları sulayım mı ?
— Ya'a . .
— Senin adın ne ?
— Aşık Yahya . . .
— Ne . . . olursan ol !

Kimse yoktur bizim ile aşina
Gören yoktur giren yetmiş yaşına
Melul mahzun geldik kuyu başına
Susuz koydun niçin mel'un, hayvanı ?

Yine derunumda sen açtın yara
Lokman da bulamaz bu derde çare
Dedim çek suyu da vereyim para
Kalbin yokmuş, asla vicdanın

Yezitten mi aldın acep bu huyu ?
Niçin vermeyor bir katra suyu ?
Yalnız senin mi yoksa bu kuyu ?
Hüda kahr eylesin böyle insanı

Aşıklar bilirler erkânı yolu
Bu senin tuttuğun işi tutmayor deli
İsmini öğrendim Eşenin Ali
Kılavuz etmiş kendine Yezit şeytanı

Hüda pazar vermesin hem çarşısına
Zorluk getirsin daim işine

Türk Çocuğu

Şanlı asker gibi bekliyor yurdu,
Andırır bakışı ulu boz kurdu.

Öz Türkün çocuğu çelikten ordu ;
Bilmiyen öğrendi, tarihten sordu .

Damarında coşkun, o asil kan var,
Yarınki gençliğe bütün acun dar.

İsterse biranda bin ufka akar ;
Önünde uluslar iğilir, tapar .

Ulu Türk, oktur; Atatürk, çelik yay.
Bu dinç okla yaşar tunç bayrakta ay.

Göğsümüz ilerde, dönmeyiz geri ;
Ülkümüz herkesden olmak ileri.

(Yol verin!) der ise dağlar açılır ;
Türk geçen her yerde ışık saçılır .

Göllere uğrarsa çimenle dolar ;
Ey Türk, senden üstün acunda ne var?..

Oğuz Özdeş

Ölürken şeytan hem karşısına
Hak nasip etmesin sana kur'ânı

Bir iki adım bize karşı yürürdü
Adüv olsa bize suyu verirdi
Azıcık olaydı eğer vicdanı .
Var ise afedin bu sözde hata

Gidelim topraklı yaylaya ota
İlân eder bu macerayı gazeta
Duyunca söğer sana Dünya insanı

Kendim Nevşehirli, (Yahyadır) adım
Çok yerde namü nişanım kodum
Ciğerim yandığından bu sözü dedim
Bulamazsın Yezit böyle arslânı

Seyfi Yalvaçer

Fulklor araştırmaları :

KARAHİSARLI
Âşık Gülşanî

Denilebilirki : Âşık Gülşanî unutulmuş bir kiymettir . Âşık Gülşaninin şiirleri gözden geçirilince anlaşılıyor ki 19 ncu asır halk şairleri arasında önemli bir mevki verilmesi gerekli bir âşıktır . Âşık Gülşanî için şimdiye kadar hiç yazılmış bir yazı olmadığını düşünerek acılar duyarken Karahisarlı bir gencin bu bağrı yanık şairin hayatı ve eserlerini derlemeye çalıştığına haklı olarak seviniyoruz .

Değil ki : Yetmiş, yetmiş iki baharın kırlara eklediği rengârenk kır çiçekleri demetini andıran Gülşanî'nin şiirlerini; şiirden nasibedar olmuş bir Türkün bir mısrağını bile zamanın bozucu, silici rüzgârının önünden kurtarmaya çalışmak Cumhuriyet Kültürünün belli başlı vazifelerindendir . Hemşehrisini bu nisyandan kurtarmaya çelışan arkadaşımız Bürhaneddine başarılar dileyerek (Âşık Gülşanî) yi Akpınarın okuyucularına tanıtmak istedik .

Hayatı :

Âşık Gülşanî Karahisarlı bir tecirin oğludur adı Ömerdir . H. 1217 ve M. 1801 yılında Karahisarda doğmuştur .

Daha genç iken babası ile birlikte yakın köylere, İlçelere giderek hayvan alım ve satımı ile uğraşan babasına yardım eden Ömer, babası öldükten sonra çok fakir düşmüş, çobanlığa başlamıştır . Fakat bu işten bir daha kurtulamamış hemen ömrünün bütün yaz günlerini çobanlık yapmakla geçirmiştir . Kış günleri çoban kürkü yapar yaptıkları kürkleri satmak için yakın İlleri, İlçeleri gezer .. Yozgat taraflarına daha çok gidermiş ,..

Yazın çobanlıkla kırları dolaşırken kışın kürk yapar ve satarken gönlünün dileklerini, tabiatın güzelliklerini içli, içli anlatmış; fakat âşıkların en kuvvetli sermayesi olan (Saz) ı Tanrı Gülşanîye nasip etmemiştir . Gülşanî saz yerinde sesini kullanmış koşmalarını, yanık demelerini kendi düzmüş, kendisi bestelemiş ve söylemiştir . 72 yaşında öldüğü söylenen Gülşanî'nin 1873 M. ve 1289 H. de öldüğü kuvvetle biliniyor . Oğullarından kızlarından kimsesi kalmamış, yalnız bugün hayatta bir kız torunu vardır .

Efsanevî hayatı :

Tokatlı âşık Nuri münasebetile Akpınarda yazdığımız gibi; halk sevdiklerine, saydıklarına bir çok efsaneler uydurarak onları ezileştiriyor . Gülşanî hakkında da böyle efsaneler söylenmektedir .

Diyorlar ki :

Gülşanî daha genç yaşta çobanlık yaparken kalbinde aşkın nuru parlamış, daha dili açılmamışken Karahisarın ehli dil yaşlılarından bellediği koşmaları, destanları, ilâhileri söyler.. Bu suretle ilk aşk ve heyecanlarını terennüm edermiş . Bir gice rüyasında pirler gelmiş .. Gülşanî'yi okşamışlar .. ve aşkın şarabından bir kâse dolusu sunmuşlar ..

Gülşanî zevkle karışık düşüncelerle uyanınca dili açılmış, o günden sonra her gördüğünü duyduğunu şiirle anlatmaya başlamış imiş !

§

Doğru olarak söylenebilir ki : Âşık Gülşanî koşmalarında adını söylemekten bile çekinmediği (şerif) in âşıkıdır . O aşkın dolu şarabını (şerif) inin elâ gözlerinden içmiştir . Hazreti Ömer şiirde kadın adının anılmasını yasak etmiş, islâm şairleri bu emre boyun eğmişler .. Bundan Gülşanîye ne ?.. O bir Türk halk şairidir . Kim bilir o (Eminem) (Ayşem) türkülerini Karahisarın geniş ufuklarına doğru « Ağ Gelin » i kaç bin defa söyledi !

Gönlüne taht kuran « Şerif » ini bir iki koşmasında söylemiş çokmu ?

Senden cüda düşsem ey Melek Huri
El çekmem ebruyu telinden Şerif .
Cihana ziyadır ol hüsnün nuru
Gülüzar yanaklar alından Şerif .

Gavvas olup bahre dalma sevdiğim,
Aşkile şazolup gülme sevdiğim,

Aşıkım kusura kalma sevdiğim,
Reddetme gedayı dilinden Şerif .

Yar mübarek olsun yeşilin, alın;
Lâyıkın Mücevher hem dürrü lâlin
Mestü müdam olmuş biçare kulun
Gülşanî gül açmış halinden Şerif .

Ve :
Sevdayı aşkından bu cihan benim
Dert oldu başıma yolundan Şerif .
Niçin naz edersin nedir ısyanım,
Yoksa vazmı geldin kulundan Şerif .

Cefayı pünhanın ayan eyledin
Sitemkâr olduğun beyan eyledin
Gülşanî kalbini viran eyledin
Ol Bahri ummanım selinden Şerif .

Âşık Gülşanî Develi İlçesine bağlı bir köy olan Zileye gitmiş, orada gördüğü bir güzeli şöylece anlatıyor .

Dar ikindi vakti akşama yakın,
Zile bahçesinde bir güzel gördüm .
Alıcı kuşlardan kendini sakın
Zile bahçesinde bir güzel gördüm .

Kardan beyaz gerdanının aklığı
Arı gümüş cemalinin pakliği
Zile bahçesinin al kınalı kekliği
Zile babçesinde bir güzel gördüm .

Sersem avcısıyım serimi yakar
Ben cemalin seyrettim o yere bakar
Garip Gülşanî'nin belini büker
Zile bahçesinde bir güzel gördüm .

§

Gülşanî kimseden ders almamıştır . Tabiatın güzellikleri, yaradılışındaki istidat onu şair yapmıştır .

Emri haktan böyle yazılmış yazı
Sabredelim karabahtım uyanır .

Ukbâ ehli ederken hakka niyazı
Figanıma ıssız çöller dayanır .

Lemyezelden aşıkların fermanı
Şefaatkânidir derdim dermanı
İksir gibi işler aşkın dumanı
Âşık olan bu yareye dayanır

Hazreti Veysten bir bad ese
Lafzı dem Ejderha elinde asa
Ganemi eklettiren Hazreti Musa
Gafil olan bu kelâmdan uyanır

Gülşanî üzüme kim vermiş sebak .?
Hiç bir ehli dilden görmedim evrak
Cevherin kıymetin ne bilsin ahmak
Lâli gevher görse hadidi sanır .

Gülşanî artık şiirde benliğini bulmuş bir âşıktır . Göherî, kâtibî, dertli, âşık Nuri gibi güzel koşmalar söyler:

Niçe methedeyim ey şahim seni
Mahabbet bağının reyhanı sensin
Aşkın helâk etti akibet beni
Cihanın afeti devranı sensin .

Gönlüm elem çekmez yar ile demden
Açılmaz gözlerim yaş ile nemden
Cemalin seyreden kurtulur gamden
Tükenmez derdimin dermanı sensin .

Gönül herdem ağlar misâli Yakup
Beni ifna etti sendeki matlûp
Cihana gelmemiş sen gibi mahbup
Güzeller tahtının sultanı sensin .

Gülşanî ismini çekmedi baba
Beni mecnun etti bir kadi tuba
Sana insan deyen eder iftira
Cenneti âlânın gılmanı sensin .

§

Ve :

Ateşi aşkınla pervane gibi
Yakma vücudumu nare sevdiğim
Gezerim derdinle divane gibi
İlle budur deme çare sevdiğim .

✕

Senin meftununum efendim halâ
Rahmeyle bendene hey kaddi balâ
Güzeller içinde görmedim aslâ
Senin gibi kaşı kara sevdiğim .

✕

Bir civan sevmişim mahtır cemali
Gözlerimden gitmez hüsnü hayali
Sevdayı aşkınla mensur misali
Gam değil gelirsem dare sevdiğim

✕

Gülşanî olmuştur hüsnüne âşık
Ağlatırsın beni demezsin yazık,
Zatine bağlı bir ben gibi sadık
İsterim, cihanı ara sevdiğim .

§

Gülşanî'nin;

Bektaşı nefeslerini andıran kuvvetli parçaları da var. Alevî Bektaşı olmadıkları halde ekser âşıkların bu yolda nefesler yazdıkları görülür

Baştan kara oldu gemimiz bizim
Şol bahri ummana düştü gidiyor .
Haşredek tükenmez gamimiz bizim
Dürülü yelkenim açtı gidiyor .

✕

Ağlayı geldim ben bir çürük hana
Meyil verip temel tutma divana
Göçtü kervan derler gönül inana
Nice gam yüklerim geçti gidiyor .

✕

Tahtı Süleymana kalmayan fani,
Zaloğlu Rüstem o, kahraman hani !
Aliyyelmurtaza Hakkın arslanı
Cihana Mücevher saçtı gidiyor .

✕

Şefaat kânımdır mürşüdüm zaman
Faniden bakiye yol düştü encam
Şeritledim yüküm kalmadı güman
Gülşanî cihandan göçtü gidiyor .

§

Yunus emre gibi güzel ilâhileri de vardır :

Nafile yollara gitme — Kirpik isbat kaş iniler
Nısfilleyillerde yatma — Ugu (hu) der kuş iniler
Ecel Şerbetin içince — Dari fenadan göçünce
Can cesetten uçunca — Kalır kafes boş iniler
Ağaçtan ata binersin — Yolun sualin verirsin
Cevabında yanılırsın — Çar götürür beş iniler.
Kabre yolun atar felek — Beyaz tenler olur helek *
Rabbüke derse bir Melek— Turap ağlar taş iniler
Kabirden kalkarız hayran—Mahşere gideriz üryan
Hep ciğerler olur püryan— Beyin kaynar baş iniler
Daim Haktan hazer eyle — Gönül ile pazar eyle
Lût kavmine nazar eyle — Kuru yanar yaş iniler
Şefaatkânımdır yüzüm ağı—Yüreğime vurdun dağ
Livailhamd Sancagı — Gölgesinde arz iniler
Gülşanî'yim bildim suçum—Sekiz Cennet bizim için
Yedi tamu küffar için — Gayyada ateş iniler

§

Şu parça ise Gülşanî'nin tam bir vecidle söylediği çok muvafık bir şiiridir :

Tecallâyi cemâl ister—Gönül eğlenmez, eğlenmez
Tesellâyi visâl ister —gönül eğlenmez, eğlenmez
Ne halvette, ne celvette; ne vahdette, ne kesrette
Ne tubada, ne Cennette-gönöl eğlenmez,eğlenmez
Cemalin abdini gözler; ana kâr eylemez sözler
Meger mevlâsını özler - gönül eğlenmez, eğlenmez
Neylesin bağ ve bostanı; neylesin hurü gılmanı
Yaz firkatle bu destanı- gönül eğlenmez, eğlenmez
Eğer Dünya eğer ukba; visalimiz kuru sevda
Gölşanî neylesin mevlâ-gönül eğlenmez, eğlenmez

Gülşanî'yi edebî mesleklerden birine mâletmek lâzım gelirse hiç düşünmeden söyliyebiliriz ki : O doğrudan doruya halk edebiyatının malıdır . Halk edebiyatının divan, selis, semaî, şatranç v. s. gibi nevilerini kullanmamış olan natürel ve sade bir halk şairidir .

Koşmalarında vezin eksiklikleri hemen yok gibidir . Fakat kafiye aksaklıkları çoktur .

Bununla beraber, demelerinde içten gelen bir eda vardır . Sanki gönlünün ilhamlarını açık kalbli bir çoban safiyetiyle söyliyivermiştir . Yukarıda yazılan şiirlerinde görüldüğü gibi mefhum itibarile oldukça tenevvüler göstermiş olan Gülşani'nin en büyük derdi fakirlik ve garibliktir .

Şikâyetim hakka fakrü halimden
Serim aşka yakup gider eğlenmez
Melâikler taciz oldu arzuhalimden
Didem kan yaş döküp gider eğlenmez .

✕

Gam kasavet tuttu gribanımı,
Aşkına lâyık olan tatlı canımı,
Hakkın sillesine burcu barumu,
Türap etti yıkıp gider eğlenmez .

✕

Ecel ömrüm tatlı canım kastına
Geldim gidiyorum izim üstüne
Tuna suyu gibi yüzüm üstüne
Enginlere akıp gider eğlenmez .

✕

Gülşanî mailim şol gonca güle
Şefaat umduğu dili bülbüle
Zikrimiz (İllâllah) düştük bir yola
Herkes göçün çekip gider eğlenmez .

Ve :

Diyari gurbeti vatan mı tuttun !
Emri haktan imiş böyle yazılar,
Gurbeti serine ihtiyarmı ettin,
Eşin, dostun, kavim kardaş arzular .

✕

Pervaneler gibi yandı tutuştu
Feryadı andelip bir figan düştü
Otuz dört senede hasret kavuştu
Hem tuyurlar vatanını arzulur .

✕

Serimize düştü gurbet nişanı
Hak kayıra kalkıyıpta düşeni
Piri fani oldu garip Gülşanî
Sinni yetmiş, sineleri sızılar

§

Gençliği gibi ihtiyarlığı da mahrumiyetler ve yoksulluklarla geçen zavallı Gülşanî şu koşması ile garipliği ve ümitsizliği bütün acılığı ile sezdiriyor :

Gurbet elde baş yastığa düşende
El gözüne hayâl hayâl görünür .
Didelerim dalga verüp coşanda
Şatır, Murat suyunun seli görünür .

✕

Gariblik gelmesin kimse başına
Umman gargar olmuş çeşmim yaşına
Tarihim yazsınlar hecem taşına
Vatanım Bağdadın yolu görünür .

✕

Mail idim şeyda Bülbül sesine
Yaman düşmüş öter gül hevesine
Fatiha okuyun cenazesine
Garip Gülşanî'nin salı görünür .

M. Zeki Oral

Not : Karahisarda Niğdeli âşık (Hüdaverdi) nin divanını ararken Gülşaniyi bulduk . Ve (Hüdaverdi) divanını da bugün elde etmiş bulunuyoruz , Yakında bu hususdaki neşriyata başlayacağız .

Köy Görüşleri :

İNCE SU

Aksunun tutam tutam ve yer yer yeşerttiği, renkli ve çiçekli görünüşlerine gizlediği sayısız değimli, Ulusal anıtlariyle Aksaray, görülecek, gezilecek sevilecek bir yurt köşesidir.

Profesör (Milner) in işlenmesini tavsiye ettiği Türk tarih ve Türk san'atının bu çevreyi süsleyen ince izer ve anıtlarını ve bu anıtların değimli deyimlerini konuşmayı başka bir yazıya bırakıyorum.

(Bağ, Yayla - Ova sulak ve kurak arazinin ahenkleştiği bu çevre her görüş dileğine cevap verecek çeşitte ve mahiyettedir.

Onu ilk bakımda olduğu gibi anlamak ve tanımak işte bunun için güçtür.

Bir vakıtlar lavlar puskürerek, bir parçası olduğu güneşe yükselmeğe savaşan mütehevvir Hasan dağı, yüz yılların binbir tabiî silindirinden geçe geçe, temkinleşmiş, yıpramış, yalnız mazî destanı okunan vakur bir baş.. Hüseynini bağrına basmış, eteklerine sarılan köylerin - göz alabildiğine uzanan tozlu ovanın - sazlığın ve Aksunun harmânili bekçisi.. .-.. Ateşini renk renk bulutlar ve bereketli kar ve sular giderir. İncesu bu kocamış ak pak bekçinin cenubu şarki yamaçlarına düşer. İncesu ne Irmak ne çaydır? Bir Türk köyü. Cumurluk devrinin diriltiği köylerden biri. Devrim kalkınmasına Kültür yolundan katılmak, bir an evvel amacını tutmak heveslisi. Bütün Niğde İli gibi bu yıl Aksarayda da Okul seferlelliği var. Kültür İşyarı Okul yapılarını gütmek için sağa sola koşuyor. Arabasına ben de atıldım. (40 - 50) ile tozlu yolda hız alan otomuz, bu beş altı saatlık köyü yani başımıza getirdi.

Ağacı bol İncesu ... Temiz köyün yine temiz ve yeni yapılmış sütunlu bir taş evinin önünde durduk. Muhtar yaylasında .. Fakat bekçi ve köyde bulunupta toplananlar, bir haftadır Okul temel töreni için İlbaylarının - geleceğini dört gözle beklediklerini, Camii düzenlediklerini söydiler. İlbayın selâmını ilettik. o işi biz göreceğiz dedik. Sütunlu beyaz taş - evin tertemiz kadını Hatice ablanın konuğuyuz. İrili ufaklı çocuklar dikilecek yeni bilgi anıtlarının sevincile şakrak ve munis etrafımızı aldılar. Muhtara da haber saldılar. Hatice abla her işci köy kadını gibi sıkmalı başı; mavi gözleri, kınalı kır saçları ile öz bir ana... Becerikli, - aşınalık ve misafir severliği ile (oturduğumuz zerdeli ağaçlarının serin eteğinde) cidden tasvir edemeyeceğim asîl meziyetleriyle bizi ağırlayor. Yeni fincanlaryile temiz tepsisindeki kahvesi, yeşil bir gölgede ancak yorğunların duyabileceği bir tatta idi. Kızını bu köyün yiğit bir delikanlısına nişanlamış. Takıldık. Yavuklusu ile görüşür mü ? orakta, harmanda baş başa çalışırlar. Neye düğün etmediniz? bir az daha gelişecek ve büyüyecekler. En büyüğümüzün şehirlerde taassup perdesine bürünen göreneği yıkmak için verdiği buyruk, yakından tanıdığı öz Türkün günlük yaşayışından alınmıştır. Köyde sanki düğün ve bayram vardır. Okumak ihtiyacı inan ve zaruret halini almış ki köylü okula dört elle sarılmıştır. (90) evli ve (550) nüfuslu bu köyün (6-7) bin davarı geniş ve ekili tarlaları bereket kaynağı. Ne çare ki Konya ovası gibi, yağmursuz geçen ilk baharları takibeden yoksulluk ve iztirap burayı da bulurmuş.

İncesudan dönüşümüzün haftasıydı. İlçeye dönünce acı bir kahvemizi bari içmesini yalvardığımız sevimli Türk kadını Hatice ablanın, kızının düğününü, torunlarının köy okuluna gittiğini görmek gibi iki öz dileğini, ebediyen duran yüreğinde en temiz bir umut olarak saklayıp, mavi ve güler gözlerini kayata yumduğunu oğlunun acıklı durumundan anladık. Öksüz oğulun mâtemli gözlerinden sızan yaşlar bütün güzelliği, iyiliği ve temizliği ile Hatice ablayı, onun iki aziz umudunu barındıran İnce suyu hatırlatıyordu... Sofrasına - karşılıksız ikramına - acı bir kahve ile mukabele edemediğim Hatice abla İnce suyun Cömert, mert okulsever anasiydi.

Seyfi Yalvaçer

KAYA BAŞINDA AKŞAM

Tabiat mabetleşir, her ruh döner bir rinde;
Bir gök kubbe bezminin kaya sedirlerinde
Nefes almakla içer şarabını ufuktan.
Yurt sevgisi tüttürür ufukta bir buhurdan ..

İşlemişler üstüne hayat denen masalı :
Ova; uçsuz bucaksız, renk renk, eşsiz bir halı..

Penbe birer arıdır dallradaki çiçekler :
Fecri nûş etmişler de gurubu emecekler ..

Binlerce tasa, sevinç, sevgi güftesi saklar :
Rüzgârla terennüme hazır sıra kavaklar ..

Ova aşağıda düz; içimizden derindir;
Batı, elma şarabı; hava, buzdan serindir;

Ve dallarda mest olmuş ruhlardaki ürkeklik,
Ovanın dile gelmiş bir parçası; bir keklik,

Ruhları davet eder bir tuzağa, bir ava ..
Ürperen ve ağaran bir sonsuz beniz ova ...

Itır, yakut ve şarap yüklenmiş son gücüyle;
Yeni çökmüş bir deve her tepe hörkücüyle;

Yer alıyor ovayı çevreleyen kervanda ...
Bir tasvire benziyor tabiat bir destanda ;

İzleri var akşamda kanın ve göz yaşının ..
Yıllarca yıl akşamı içmiş Kayabaşının

Birer Bakûs oyulsa yaraşır her taşından ..
Akşamı içiyoruz bizde kayabaşından.

Batı turunç kesilmiş, iksirî ruhu damlar;
Erir bir şeker gibi içinde eski gamlar;

Ah, bu ılık akşamlar, ah bu esmer akşamlar;
Arslan ini kesilir o yerden bitme damlar;

Çitler, çalılar bile renkten bir hevenk olur;
Küçük kızların kirli yüzleri renk renk olur;

Yama yama şalvarlar birer nakış görünür;
Kurumuş derelerde bile akış görünür;

İneklerin gözleri şuurlaşır gibidir ;
Biraz kanbur her omuz sebu taşır gibidir;

Her sıtmalı yüzde bir âşık hali görünür;
Her sakat, bir Gazinin kisvesine bürünür ..

Ova birden yassılır, dağlar birden dikleşir,
Gök iner kapak gibi, tabiat inekleşir

Ve bir elma kokusu gelir ruha Niğdeden ..
Bu akşam, bir mertebe : Erişilmez sevmeden !

Görmek zor nurla dolu Borun serablarını ..
Ufka verir her akşam bağlar şaraplarını;

Ne verse boş Yazları Güneş Borda gündüzün..
Asmalardan « birikmiş gurup » süzerler güzün..

Gözlerimizin altı aksiyle çizikli mor
Bir içli akşamıyle bizi büyüledi Bor ..

Behçet Kemal Çağlar

TEVEKKÜLE SAPMAK DEĞİL BİLGİYE BAĞLANMAK LÂZIM

Öyle insanlar var ki zor bir işle veya o an için kudretlerinin haricinde gördükleri bir vak'a ile karşılaşınca hemen acizlerini ilân ederler; ellerini, kollarını bağlayarak - ister kendilerini müdafaa, ister teselli için olsun - « ne yapalım, tali böyle imiş !» deye tevekküle boyunlarını bükerler. Gerçi bu düşünce tozu ta eskiden, tarihin karanlık devirlerinden kalmadır. Bir kuvvetliden bir zorbadan hakkını alamayanlar, bu hakkın alınmasını ilâhi bir kuvvete bırakırlar; ve bir gün gelip onun alınıp kendilerine verileceğine inanarak teselli bulurlardı. Bir çok açık göz zorbalar ve onların elleri altında çalışan propagandacılar mütemadiyen va'zederler, halka, aciz karşısında işi Allaha, taliha, kadere alnının kara yazısına havale etmek lâzım geldiğini; bunlardan başka çare olmadığını anlatmağa çalışırdı. Böylece kafalar uyuşturulur, ruhlar tevekküle saplattırılır, miskinliğe sevk olunurdu.

Meselâ bir adam, dikkatsizliği yüzünden, hastalanmışsa, bu hâl mukaddermiş gibi « ne yapalım ? Felek böyle istemiş ! » deyerek gözle görülmeyen, elle tutulmayan, felek gibi ne ifade ettiği pek te malûm olmayan, bir mefhuma kabahati atar.

Bir kimse haksızlığa uğradıysa "başa gelen çekilir !„ deyerek boynuu büker. Aç kaldıysa yine aynı

tevekkülle (vermeyince mabut, neylesin Mahmut) der ve geçer. İşte ruhlara sinen bu uyuşuklukla bir kaç zorba tarafından binlerce insan, kuvvetli milletler tarafından zayif milletler ezildi ve soyuldu. Ezilen bu insanlar hiç düşünmediler ki hakları alındı ise kabahat hem alanda hem kaptıranda; eğer aç kaldılarsa bunada sebep çalışacakları halde kendilerine iş vermeyen cemiyette veya kendi tenbelliklerinde; yahut ta kazançlarının mühim bir kısmını zorla ellerinden alan sömürge sahiplerindedir.

İSTERİZ !

Atam oğlu (putunu kendi yapmış ve tapmış .)
Bodur aklı ermemiş, ne çıkmazları sapmış ..
Özü gibi tükenmez kaynağı görmemiş te
Varlıklar kaynağını sanıvermiş Güneşte .
Bilmemiş ki tüm yazıt baştaki tasındadır;
Tapınılacak Güneş, kendi kafasındadır .
Dirime yön'er veren ışıklar ordan doğar;
Işıksız derimleri karanlık, yokluk boğar .
Bilgi, erdem, gerçeğe özden düşkün olanlar;
Saçma inanışları gülünç, yavan bulanlar;
Kafasında putlara yer vermezler isteriz;
Atamlık köklerinde ışık, güner isteriz !.

Cevat İdil

Bu insanların içinden, yutturulan afyonlu sözlerin tesirinden bir parça kurtulanlar da oluyor. Bunlar da sanki bir iş yapıyormuş gibi görünmeyen varlıklara veya mefhumlara yumruk sallayorlar, yalançı arslanlar gibi « o kahbe felekten alacağımız olsun ! » deye kükreyorlar. Haluki bunlar felâketlerine sebep olan âmilin elle tutulur, gözle görülür bir şekilde kendi yanlarında yaşadığının farkında değiller. Bunu arayıp bulmayorlar, bununla boy ölçüşmeğe çalışıyorlar da işi feleğe, talihe bırakıyorlar. Haydi tarihin karanlık devrinde, zulmün işkencenin alabildiğine at oynattığı zamanlarda bu tevekküle bir parça hak verelim. Ya bugün bile aynı tevekkül, aynı uyuşukluk içinde yaşayanlara ne deyelim ?

Neden çarpışacak muşahhas bir varlık aramayorda işler alının kara kara yazısına bırakılıyor ? Halâ bilinmeyorki tali, kader, alının kara yazısı gibi sözler, şarlatanların, haksızların, kuvvetle haklı görmek isteyenlerin ezdikleri insanları susturmak, gözlerini kapamak için ortaya attıkları palavralardır, hakikatta böyle bir şey yoktur. Neden daha bu asılsız sözlerin kafaları işlemez, ruhları duymaz, gözleri görmez hale soktuğunu kavramayanlar var ? Bu gün artık hasta bir ruhla tevekküle boyun eğmek, mefhumlara diş bilemek, yumruk sallamak iş değil. Sağlam bir kafa ile bütün olup biteni muhakeme etmek, hak ve hakikat için er meydanına çıkıp boy ölçüşmek lâzımdır. Bu da tevekküle saplanmak, hayâllere bağlanmakla değil, müsbet bilgiye, akla, mantıka dayanmakla olur.

C. Başar

HASAN DAĞI ETEKLERİNDE

Bak, yüce başını dumanlar sarmış ;
Yol bulup üstünden geçemedim of ;
Aşıklar tependen hızla uçarmış ;
Hız alıp bir türlü uçamadım of !

§

Her nefes, boynunu aşk bükenlere ,
Diz çöküp uğrunda dert dökenlere ,
Sende merhem varmış gam çekenlere ,
Gönülden derdimi açamadım of !

§

Ayrılıp âşıklar yar otağından ;
Hep geçdi dediler Hasan dağından ;
Ozanların içtiği saf kaynağından ;
Eğilip bir yudum içemedim of !

§

Dudu'mun âhile anıyor içim .
Sonsuz düşünceye kanıyor içim .
Gizliden gizliye yanıyor içim .
Kerem gibi ateş saçamadım of !

§

Bir zaman alevler saçtı dediler .
Ahından şahinler kaçtı dediler .
Şimdi o yangısı geçti dediler .
Geçmiş izlerini seçemedim of !

§

Aslı'nın geçdiği yoldan geçdi mi ?
Şirinin içdiği sudan içti mi ?
(Çılğın) gelir deye Dudum kaçtı mı ?
Yarin ardı sıra kaçamadım of !

Murad Çılğın

Yaşar'a

İlkbaharın en güzel günlerini bıraktın ;
Temiz çağlıyan sular gibi ademe aktın .
Neye sevdik seni biz, mademki uçacaktın ?.
Yalansın, öldüğüne inanmam, yalan Yaşar !..
Gülüşüm ağlayıştır, gündüzüm bir akşamla ,
Gözyaşlarım akıyor içime damla damla .
Dün verdiğin sevinçle, bugün döktüğün gamla
Ölenden bahtiyar mı ardında kalan Yaşar ?...

T. G.

BİR ANIT DAHA KURULUYOR

Baharda gökler; parlak, mavi ve engindir. Bu göklerden doğan bahar güneşidir ki: kışın soğuttuğu, kuruttuğu çiçeklere, ağaçlara, kara toprağa taze can verir. Nice yüz yıldan beri saadet yüzü görmeyen Anadolu Türklerinin gönüllerine o tatlı, o ılık bahar güneşi; Ulu Atanın bahar semaları kadar parlak, mavi, engin gözlerinden Cumhurluk çağında doğdu. Taze ruh, taze hayat verdi.

Aziz okuyucu!. Sen bunu muhakkak ki benim kadar belki benden daha eyi bilirsin! Anadolu Türkleri.. Hayır.. Dünyadaki koca Türk ulusu.. Eski, yeni dünyada yaşayan insanların hepsi bu hakikatı bilmeyorlar mı?. Bir Avrupalı, bir Amerikalı, bir dost, bir düşman hepsi, hepsi yeni Türkiye denilince bir lâhza durmıyorlar mı? Onun karşısıda, o mavi enginliğin önünde eğilmiyorlar mı?

Sadede gelelim :

Hiç ummam ki: bir (Anıt kuruluyor) deyince akıllara bir Saray, bir Cami, bir mescit, bir Tekye, İmaret hatta bir kervansarayın temelleri gelmiş olsun.. Onları dünün adamları yaptı. Kimisi Şahlığının satvetini, kimisi Beyliğinin haşmetini göstermek için yaptı. Bir çokları da yedikleri yetim mallarının, yoksul ahlarının kara akibetlerini gûya örtmüş olmak gibi kara emelle yapıldı. Tarih gösterdi ki : bunlardan bir kısmı da herkesin malından, canından emin olamadığı devirlerde vakıflariyle oğullarının, torunlarının geçimlerini temin için yapılmıştır.. Bugün o hodbin duyğuların, kara emellerin, hileli düşüncelerin; ergin, gürbüz bir ağacın gövdesine, dalına, çiçeğine yapışan, onu kurutmaya çalışan haşerelerin temizlendiği gibi birer birer temizlenmiş olduğunu görmekteyiz.

Aziz okuyucu ! Niğdede kurulan anıtlar ne idi. Unuttun mu? Hanı "Akpınar„ın sakin şırıltılarında, "Niğde„ gazetesinde okuduğumuz; bir, iki, üç, dört diye sayarak tam altmış üçe çıkardığımız şeyler ne idi.. İşte bu altmış dördüncüsü oldu.

§

Ruhiyat gösteriyor ki : Çok sevilen şey çok kıskanılırmış. İşte bu kıskançlık duygusuyle karşımda olmadığını bildiğim halde tahayyül ettiğim bedbin bir münakkidin dudak bükerek önce başladıklarınızı bitirdiniz mi? diye sorduğunu görür gibi oluyorum da aklıma neler geliyor :

Turhal'ı eyi bilirim : Anadolunun eski, fakat çok bakımsız bir köşesi idi. Bir gün gazetelerde okudum, orada şeker fabrikası kuruluyormuş... Aradan bir senemi geçti bilmeyorum. Niğde Bakkalından Turhal şekeri alırken asırları yıllara sığdıran

Cumhuriyet hızını gözümle görür gibi oldum.

Sayısı (64) e varan, (164) e varacak olan Niğde okulları da böyle yapılıyor. Bir sene evel başlanamı görmeğe gittiğimiz vakit yep yeni bir yapının geniş bahçesinden, düzgün taş merdiveninden kocaman bir salona, bol hava, bol güneş alan dersanelerine girerken de Cumhurluk hızının tatlı rüzgârı sabah yeli gibi gönüllerimize doluyor.

Dersanelerin içindeki manzara en katı yüreklere inan, ülkü aşılayan bir vecd ve heyecan kaynağıdır. O geniş dersaneler gürbüz, temiz, Türk çocuklariyle dolu!..

Onları asırlardan beri aç kalmış, açik kalmış, yetim kalmış olan solgun bir neslin solgun çocukları sanmayınız. Onlar bahar semaları kadar engin mavilikten doğan ılık güneşin saçtığı, saçmakta olduğu altın tellerden renk aldılar.. Onlar badem çiçekleri kadar penbe bir nesil oldu. Git yeni dersanelerdeki kaynaşmayı gör!.

Orada ruhlar kanatlanıyor, ülkü şahlanıyor, mazimiz kadar derin, güçlü, kuvvetli bir âti.. Ona sevmeden, ürpermeden, yaşarmadan bakan gözler kör olsun.

§

Komşu köy de mekteb istiyor.. Mektebini yapan köylü onu ortaklık bir hazine gibi, bir mabed gibi yekdiğerinden kıskanarak seviyor.

Ben bu yazıyı, okulunu yapmış ta yüreği sevinç dolmuş olan bir köy muhtarının alnında parlayan beşaşetten kopye ettim.

O buruşuk alnın kıvrımları arasından fışkıran asalete benim gibi bakanlar muhakkak ki : meftunu olurlar .

Tekrar sadede gelelim :

64 üncü okul Avcularda kuruluyor;

Bu adı herkes anlamaz. Çünki o eski köyün yeni adıdır. Halk oraya (Matcan) diyordu. Hans Rott, Kipert, Şarlteksiye,(*) J. Gelb ve saire gibi seyyahlar bu adı Avrupaya, Amerikaya (Maçan) olarak götürdüler. (Maçan) adıda eski değil.. On sekizinci yüz yıldan evel buranın adı (Madyan) dır.

Hicrî 1242, 1257 tarihli kayıtlarda, kitabelerde, eski kitaplarda hep böyle yazılıdır. Bu adı ta eski çağlara kadar çıkarabiliriz. Muhakkak ki köy eski bir şehrin yerine kurulmuştur. Ünlü (Göreme) de buraya iki kilometredir.

§

Orta zaman tarihlerinde adına sık sık rast gelinen Uçhisardan akşamın hâreli şafaklarında doğuya doğru dönüp bakınız.. Uzaklarda Avanusun yanıp sönen ışıkları, arada koyu bir dere, koca kızıl ırmak . Matcandan, Ortahisardan Ürgübe doğru uzanıp giden Çam, Göknar, Meşe

(*) Yalnız Şarlteksiye yanlış larako [Marçiyon] diyor .

ağaçlarının kaynaştığı sık bir orman...

Sabahın kızıl şafaklarında tekrar bakalım.. Altın bir kuşak gibi uzanıp giden kızıl ırmak.. Dereleri, yamaçları doldurmuş sık, seyrek genç, ihtiyar peri bacalarından bir orman..

Matçan bu ormanın tam içinde; köy evleri uzaktan görünmezler bile.. Bu manzaranın daha kendisini pek göstermediği çağlarda buraları gezen seyyah - Paullucas - (bütün Avrupada bu kadar garip ve güzel bir yer bulmak imkânı yoktur) diyor . Sözün kısası Avcılar tarihin, arkeolojinin, Jeolojinin fışkırıp kaynaştığı bir yer.. Burada Roma mabedi var. Bizanslıların daha renkleri solmamış kiliseleri var. Elhaç Osman efendinin (Binası bî nazirdir cennet âsâ) dediği camisi var... Fakat Cumhurluğun şerefini terennüm edecek abidesi yoktu.

Niğdeye geldiği günden beri bahar semaları kadar engin maviliklerden hız alıp bahar meltemleri gibi dolaşan, gönüllere inan, ülkü aşılayan, köylere iymar, inşa plânları taşıyan sevgi ve saygı değer İlbay Faik Üstün buraya da yukarıda yazılan ulusların anıtlarından üstün bir anıtın temelini attı.

Göğsünde derin bir tarihin eski, isli, donuk sahifelerini saklayan Avcılar köyünün tarihine parlak bir sahife daha ekledi :

Deniz ve ben

Gönlüm hafif dalgalı bir deniz ;
Üstü ne bir yelken ne bir iz
Kenarında boyalı
bir yalı;
Ne bir sandal, ne bir yat ,
Issız bir hayat....
Aksi yok bir yıldızın yüzünde;
Gönlüm şimdi hüzünde .
Gönlüm hafif dalgalı bir deniz ,
Bilseniz o ne hırçındır, neee ?
Enğine bak enğine !..
Dalğalar
Yükseliyor ;
Deliyor
Siyah elektrikli bulutları;
İçinde deniz kurtları uluyor .
Nefret, kin, isyan,
iki taraflı yağan
Yıldırımlar birleşti;
şimdi eşti
ruhumla deniz...
Geçti artık fırtına,
Bana yorğunluklar kaldı miras.
Gönlümde şimdi ne hüzün,
ne ihtiras .
Gönlüm tıpkı coşkun bir
deniz .
Ne olur, ey dalğalar, ebediyen
dinseniz !...

İlhan Birses

---

27 Mart 1937 de köy halkı kendileri için çarpan bir kalbin etrafında toplandılar . İçli, sevinçli bir tören yaptılar .. Cümhuriyet anıtının temellerini attılar .

Z. Oral

İSTANBULDA NİĞDELİLER GECESİ

İstanbulda bulunan Gençlerimizin bir " Niğdeliler Birliği „ kurduklarını hepimiz duyduk ve biliyoruz. İşte bu birlik tarafından geçenlerde yapılan " Niğdeliler gecesi„nde kıymetli hemşehrimiz " Aliye Esat Pirigil „ in vermiş olduğu konferansı aynen dercediyoruz.

Öz yurtdaşlarım !

Geçen sene ilk defa aranızda bulunduğum zaman çok heyecanlıydım ve bana bu heyecanı veren, en sıcak topluluğu yaratan gençlere teşekkürlerimi ödeyecek gelime bulamadım . Hepimiz yıllardan evel bu diyara gelmiş fakat İstanbulun çok geniş dünyasında adeta kaybolmuş, erimiş bir haldeyiz .

Büyük Edip Halit Ziyanın çöl kızı isnindeki bir hikâyesi vardır . İstanbullu bir erkekle evlenen genç bir çöl kızının yurt hasretini ne güzel, ne içli anlatır . Kızgın güneşler altında yanan kum çöllerinin ve bu yangının ortasında yeşil bir vahayi hatırlatan hurma dallarının hasretiyle tutuşan bu çöl kızının İstanbulda nasıl günden güne eridiğini ve nihayet bir küçük hurma ağacı bulup bunu Eyyüp sultandaki ahşap evinin küçük bahçesine dikdiğini görürüz. Küçük hurma ona sanki kocaman bir çöl dünyası olmuştur . Çöl kızı sabahtan akşama kadar onun yeşil gölgesi altında sanki sahraların havasını koklar . Kumların rüyalarını görür, Deve katarlarının çan seslerini dinler . Ve bununla o dinmeyen, susmayan yurt hasretini içli göğsünde yavaş yavaş söndürür .

Bende öz yurtlarindan ayrılıp İstanbula gelenlerde bu hasret kokusunu seziyorum . Babam Borludur . Fakat ben Niğdede büyüdüm, oranın pırıltılı, oynak kavaklarının serin rüzgârları saçlarımı okşadı . Mor denizleri andıran tepeviran bahçelerinin sünbül kokuları ciğerlerimi besler .

Dağlarından kayaları yara yara, köpüklerini döke döke atlayan coşkun suların nennisile uyudum . Kulakrlarımda Niğde kadınının o kendine has olan saf teleffuzu, çok zeki buluşlu nükteli sesi bir musiki gibi halâ çağlayor .

Şimdi İstanbulun bin bir renkli ufukları, maî dalgaları denizleri bile içimdeki bu hasreti dindiremiyor .

İçinizde kim bilir kaç senedir Anadolunun bu yaylalar dünyasının yüz söğütlü derelerini dinlemeyen, iğde kokulu bağ yollarını görmeyenler var .

Kim bilir aramızda kaç yurtdaş Elma bahçelerinin baygın kokularını çöl kızının hurma ağacı gibi bir tabak Niğde elmasının penbe gölgesinde ve esrarlı kokusunda yurdunu, anasını, kardeşini ve çocukluk hatıralarını kokluyorlar .

İşte yurtdaşlarım, yurdundan ayrılanlar bu özlemi derin derin duyar: içimizde memurlar dairelerinde, ka-

dınlar evlerinde az çok bir muhit yaparak bu sızıyı dindirebilir . Fakat talebeler, gençler .. işte bu çalışan başlar için bir yurt mahfeli bir Niğde ocağı nekadar lâzımdır .

Büyük Türk inkılâbı ve büyük Türk Cümhuriyeti ne sonsuz bir feyiz taşıyor ki onun nihayetsizliğinden burada da ziyalandık . O bize tren yollarını yaptı, yolumuz kısaldı . O bize mektepler açtı, okuyanlarımız çoğaldı . Ve yine o bize öyle bir ruh verdi ki asırların yapamadığı bir öz yurtdaşlar toplantısını onun zamanında yapabildik .

Gençler, istikbali kazanmak için kiminiz pansiyonlarda, kiminiz mekteplerde hatta kiminiz de han odalarında yatıyor . Ananızın sıcak sevgisinden kız kardeşinizin şen sesinden uzaklarda bin bir mahrumiyet ve iztiraba katlanarak yaşıyorsunuz. Zamanınızın nelere mal otduğunu düşünün, arkanızda bıraktığınız bir ana, baba kim bilir nelere katlanarak size tahsil parası yollayorlar . Leyli mekteplerde olanlar milletinin ne fedakârlıkla verdiği vergilerin, yekûnundan ayrılan masraflarla yetişiyorlar . Bunları düşünün ve bütün fedakârlıklara değer bir mesai ile çalışın . Gencsiniz her şey hakkınızdır . Fakat kendinizi kurtardıktan sonra babanızın kesesi ancak sizin tahsiliniz içindir . Vefasız bir İstanbul güzeli sizin için bir az tehlikedir . Sizin gönlünüzde saltanat kuracak kadın Anadolu yaylasının karlı dikmenlerde çağlayan sular kadar saf ve temiz Türk kızıdır .

Anadoludan buraya bir bulut gibi akın; feyzinizi sanatınızı aldıktan sonra oraya bir bora gibi bir güneş gibi bir kurtarıcı gibi olarak dönün .

Gençler yurdunuzun ıssız köyleri sizi bekliyor . Sizin ışığınızı isteyor.

Atatürk ve Cümhuriyet size çok şeyler bahşetti . Unutmayınız ki bu günün gençleri yurda çok borçlandınız . Omuzlarınızdaki yük ağırdır. Fakat Türk genci bunu kaldırmasını pek iyi bilir . Gençler, Atanız size bir örnektir; onu yetiştiren anada sizinkiler gibi bir Türk kadınıydı. Sizin ananızda sizi onun kadar saf kandan yarattı, çalışın ve ona lâyık çocuklar olmağa Türk ulusunun gönlündeki yüksek yerinizi doldurmağa savaşın .

Bu toplantımız elbette her sene devam edecektir . Fakat gönül ne kadar ister ki Niğde ve havalisinin gençleri okadar çalışsınlar, okadar yaratıcı olsunlar ki bir kaç sene içinde bu toplantımızı kendi yuvamızda kendi öz malımız olan bir salonda yapalım .

Bize bu geceyi hazırlayan gençlere tekrar teşekkürlerimi sunarım. Hepinize gelecek seneye kadar sağlıklar ve iyilikler dilerim . Belki ben aranızdan kaybolursam öz yurt çocuklarıma bu küçük hitabem armağan olsun .

Aliye Esat Pirigil

ZEHİRLİ GAZLAR
ve
KORUNMA YOLLARI

(Bu konuya ait türlü yerlerde konferanslar verdik . Bir kerre de yazmak suretile tekrar edeceğiz . Sonunda bir kitapçık olarak bütün yurtdaşlara dagıtmak ta hatırımızdadır .

Sayın Profesörmüz Kimyager Bay Nuri Refetin istediği gibi büyük küçük her vatandaşın bilmesi gerekli olan bu korkunç silâhı öğretmeğe çalışacağız : Zehirli gazların tarihçesi, tarif ve taksimi ve izahı, gaz kullanma vasıtaları, sisler, en geniş manasile gazlara karşı korunma yolları .. gibi bölümleri ihtiva edecek olan bu yazılarımıza başlarken önce gazların tarihçesinden söz açmayı faydalı gördük .)

Zehirli Gazların Tarihçesi :

İlk insanı kaydeden tarih; bütün çağlarda döğüş, kavga ve savaşı da beraber yazmıştır . Yalnız bu kavga ve savaşlarda kullanılan araç ve gereçlerin her asırda başka başka olduğunu görüyoruz :

İlk çağlarda taş baltalar, sapan taşları, sonra ok yay ... ilâ gibi ki : Bunlar ta barutun keşfine kadar, Dünyanın yedi iklim dört köşesine ün salan kahraman Türk Fatihlerinin; Iran, Makedonya Roma ve Arap kumandanlarının ellerindeki silahlar olup eski kitapların yazdığına göre aşağı yukarı şunlardır : Sapan taşı, ok yay, kılınç, cebe, sünge, gürz, kalkan, çomak, nacak, balta, mancınık .. ilâ... dir.

Bu devirlerde harp ilân edilir hükümdar veya kumandan geniş bir sahada çadırını kurdurur . Davet edilen askerler taraf taraf gelirler, toplanırlar, yörüyüş emri verilir . Düşman ordusiyle karşılaşınca, kılınçlar, kalkanlar, yayların kirişleri çekilir . Yağmur gibi oklar, sapan taşları yağmaya başlar, yahut her iki taraftan birer pehlivan çıkar, at oynatır, gürz atar, kalkan tutar, kılınç havale eder.. Nihayet şu harekellerin sonunda bir taraf yenilmiş sayılır ve kalesine kapanır . Yenen taraf kaleyi sarar, kale harici evlerin, ekinlerin yakılacağı, hayvanların sürüleceği ile korkutulur . Yine kâretmezse mancınıklar kurulur, oklar yağmaya, lağımcılar lağım vurmaya, kaleye merdivenler kurulmaya başlanır kale tahrip ve yağma edilir .

Barutun keşfinden sonra ancak iki ordunun çarpışıklarını neticede ordusu. yenilen ulusun da yenilmiş sayıldığını görüyoruz .

Halbuki aşağıda yazılacakı zehirli gazlarla yapılan harp için, uçak harbi için bir ordu bir harp hattı değil, bütün bir vatan ve bir millet mevzu bahistir . Henuz zehirli gazlar ve Tayyare harbinin bilinmediği çağlarda bile insan zekâsı düşmanını zehirlemek

suretile de öldürmek çarelerini aramıştır .

Zehirlerin ferdleri öldürmekte çok kullanılmış olduğu malumdar . Fakat bir orduya bir kaleye karşı kullanılan zehirlerden tarihin belli başlı yazdıkları şunlardır : Milâddan 428 sene evel yapılan Peloponez muharebelerinde Platea şehrinin muhasarası esnasında kükürt, zift ve odun kömürünün dumanlarile zehirli kazlar yapılmış ve kullanılmıştır .

Roma Generallarından Sertorius Golvalılara karşı bir nevi zehirli toz kullanmış ve suları zehirletmiştir .

Romalı müellifler düşmanı zehirlemek yalları için de neşriyat yapmışlardır .

Milâddan 650 sene sonra Kollinikos adında bir rum (rum ateşi) veya (Greguar ateşi) denilen ve yandığı vakit güç söndürülebilen bir zehirli ateş keşfetmiş, bunu önce İstanbulu muhasara eden Arap ordularına ve sonra İstanbulun fethinde Türklere karşı kullanmışlardır .

1270 - 1290 yıllarında yazılmış olan Arapça eserde Arapların icadettiği bir zehirli gazdan daha bahsedilmektedir. Bu gaz vasıtasile düşmanların uyutulduğu anlaşılmaktadır . Türkler orta zamanda Avrupayı fethederken Türklere karşı kullanılmak üzere hazırlanan ve teklif edilen kükürtlü, arsenikli gazlar da vardır .

1579 yılında İspanya - Hollanda harbinde Hollandalıların Ispanyollulara karşı zehirli gaz attıkları iddia olunmaktadır .

Bundan sonra Almanlar Napoleon askerine karşı zehirli gazlar kullanmak istedikleri ve Sivastopol harbinde zehirli gaz kullanıldığı tarihi kayıtlarla sabittir .

Usulü dairesinde ve asrî bir vasıta ile gaz atmak büyük harpte vaki oldu . Ilk gaz atışı Fransızlara karşı Almanlar tarafından yapıldı .

O da şöyledir :

Almanların büyük bir hareket ve Fransayı istilâ planları vardı . Bu plâna göre şimalden Fransızları basarak otuzbeş kırk günde Fransayı çiğnemek mümkündü . Fakat Almanlar bu plâna sadakatle hareket etmediler . Bunun üzerine karşılarında bir Fransız cephesi buldular . Almanlar işte bu cepheyi kolayca açabilmek için zehirli gaz kullanmayı düşündüler . Otuz bin kadar demir şişeye klor gazı doldurdular . Ve cepheye yerleştirdiler . İlk müsait rüzgârın estiği 22 Nisan 1915 te şişelerin ağızlarını açtılar, Fransızların maskesi de yoktu. Gaz bulutu Fransızların on beş bin kişilik bir fırkasına rastladı . Beş binini öldürdü on bini de hastalandı . Fransızların verdiği bu zayiatın derecesini Almanlar anlayamadılar .. Ve bu fırsattan istifada edemediler . Bundan sonra Fransızlar, İngilizler, Almanlar, muhtelif gaz harbi yaptılar . Milyonlarla kilo gaz sarfettiler . Büyük harpten sonra ispanyollar da, Rifliler üzerine gaz attılar . Ve bu suretle bu cesur milleti esaret altına aldılar . 1930 da Mançoride Ruslarla Çinliler harb ederken Çinlilerin galip geldiği bir zamanda Rus Tayyarelerile atılan zehirli gazlar sayesinde Ruslar galebe çaldılar ,

Nihayet, italyanların Habeşi istilâ ederken fazla mıkdarda zehirli gaz kullandıklarını daha unutmadık .

Kimya ve fizik ilimleri; muayyen şekli ve cismi olmayan su buharı gibi, azot gibi cisimlere (gaz) ismini vermiştir . Halbuki zehirli gazlar; düşmanın teneffüs ettiği havayı zehirleyen, düşman askerinin her hangi bir âzasında yara açan, boğan, öldüren yahut halkı zehirleyerek ulusu içinden sarsmak için kullanılan cisimlerdir deye tarif olunabilir ki bunların içinde toz halinde katı, su gibi akıcı olanları da vardır . Şu halde bunlara yalnız zehirli gaz demekte doğru değilse de bütün kitaplar ve milletler bu adı vermiş oldukları için başka isim aramağa lüzüm kalmamıştır.

§

Her konuda olduğu gibi zehirli gezları da kolayca anlatabilmek, öğretebilmek için onu sınıflara ayırmak gerektir . Zehirli gazları kullanıldığı işe göre (Müdafaa gazı), (Taarruz gazı) demek mümkün olduğu gibi zehirli gazların bir yerde çok veya az kaldığına göre [çok kalıcı, az kalıcı, uçuçu] gibi üç bölümde göstermekte hatıra gelir .

Fakat her hangi bir gazın yaptığı tesire göre bir ad verilmesi onu kolayca tanılmak için daha doğru bir yoldur . Onun için zehirli gazları insan vücuduna yaptığı tesirlere göre yapılan taksim en doğru ve çok kullanılan bir tasniftir . İşte zehirli gazlar bu esasa göre sınıflanmış ve beş bölümde toplanmıştır .

1 — Göz zaşı getirenler .

2 — Aksırtanlar (burun, geniz, ve boğazı yakanlar ..)

3 — Boğucular (Ak ciğerleri tahriş edenler ..)

4 — Yakıcılar (Vücude yara yapanlar ..)

5 — Öldürenler (insanların sinirlerini, yahut kanını zehirleyenler ..)

Bu tasnifte tam ve mükemmel sayılamaz, çünkü aşağıda görüleceği veçhile boğucu gazlar içinde göz yaşı getirenler o'duğu gibi göz yaşı getirenler arasında cildi tahriş edenler-

de vardır . Onun için her hangi bir gazla karşılaşınca bu aksırtı, veya gözden yaş getirici, ehemmiyeti yoktur .. Deyip geçmemelidir .

Evelki yazımızda tarif ve tasnif ettiğimiz zehirli gazların yaptığı tesirleri ve alınması gerekli tedbirleri ayrı ayrı gözden geçirelim :

1 — Göz yaşı getirenler :

Bu gazlar her şeyden evvel insanın gözlerine tesir eder . Göz kapaklarının iç tarafındaki ince ve nemli zarı yakar . insan gözünde, burnunda , genzinden tahammül olunmaz ağrılar duyar, gözler kapanır bol, bol göz yaşı akar, boğaz gıcıklanır ve yanar .

Göz yaşı getiren gazların kimileri insanı öksürtür, cildi bilhassa yüz ve ensedeki tıraş yerlerini kızartır, kabarcıklar hasıl eder.

Göz yaşı getiren gazlar her ne tesir yaparsa yapsın ehemmiyetsizdir . Gözlere yaptığı tesir açık ve temiz havada gazın çokluğuna, azlığına göre bir iki veya beş on dakikada yavaş, yavaş geçer . Eğer gaz toz halinde ise ve bu tozlardan bir zerre göze kaçmış ise gözün içine biber dökülmüş gibi yanar, bu acı bir saat kadar sürerse de hiç iz bırakmadan geçer . Fakat boğucu gazlar ve öldürücüler arasında gözleri tahriş edenler olduğu için her hangi bir gazın gözü yaktığı duyulunca derhal hareket geçmeli, en korkunç bir gaz karşısında imiş gibi ihtiyat göstermelidir .

Göz yaşı getirenlerden korunma yolları

A — Maske varsa derhâl takmalı .

B — Maske yoksa gözleri kapamalı kirpik aralarından bakarak gaz bulutundan kaçmalı .

C — Mendilini ıslatıp gözüne tutmalı .

D — Gözlere el sürmemeli, oğuşturmamalı .

E — Bu gazlar için şoför gözlüğü de tavsiyeye değer . Bu gözlükler takılınca burunu ıslak pamuk koymak ağzı kapamak lâzım ve faydalıdır.

İlk yardım :

A — Gözleri temiz su ile yıkayıp temiz havaya çıkmalı.

B — Şu ilâçlardan birini kullanmalı .

1 — Bir bardak suya bir gram tuz atıp gözü bol yo etmeli .

2 — Binde bir nisbetinde Bikarbonat veya asitborikli su ile yıkamalı .

3 — Ciltte kızartılar olursa vazelin sürmeli .

Göz yaşı getiren zehirli gazlar şunlardır :

A — Kloraseton. Bu gaz Kloroform gibi kokar, renksiz bir mayidir . Bomba patlayınca duman halinde etrafa dağılır. Bundan korunmak için ufak süzgeçli maske kâfidir .

B — Brom aseton yanık şeker gibi kokar diğer vasıflrrı (A) maddesinde yazılan gibidir .

C — Berommetil etilketon . Bu gazın vasıfları (B) maddesinde yazıldığı gibidir .

D — Klorasetefenon iğde çiçeği gibi kokar, rengi beyazdır . Toz halindedir . Bomba patlayınca beyaz sis halinde görünür . insanın derisini yakar, bogazı gıcıklar, öksürtür, bundan korunmak için orlanca veya büyük süzgeçli maske lâzımdır .

E — Brombenzil; Benzin gibi kokar, renksizdir . Bomba patlayınca duman halinde görünür, bunun için de ufak süzgeçli maske kâfidir .

F — Ksilenbromür tere gibi kokar, renksiz bir mayidir. Bomba patlayınca duman halinde görünür, Bu gaz içinde ufak süzgeç kâfidir

J — İyotlu veya bromlu eselik asit etil veya metilesterin bu gaz meyve, olgun kavun, gazoz gibi kokar; diğer vasıfları (F) maddesinde yazıldığı gibidir . Renksiz denilen gazların rengi zamanla esmerleşir .

Aksırtıcı gazlar :

Bunların hepisi katı cisimlerden oldukları için bu gazlarla doldurulmuş olan mermiler veya bombalar patlayınca etrafa ince bir toz gibi serpilirler ve teneffüs edenler üzerinde şu tesirleri gösterirler:

A — Önce burunda yanık kokusu gelir .

B — Teneffüs edildikçe burun yanmaya ve soğumaya başlar, nezle oluyormuş gibi bir duygu gelir . Sonra şiddetli aksırıklar başlar ,

C — Gazların tesiri başta duyulur; baş ağrıları gelir, insanın kafası şişiyor gibi ağırlaşır . Sonra çene kemikleri ve çürük dişler sızlamaya başlar.

D — Göğse tesir eder ve göğüs ağrıları duyulur, mide bulanır . Bu gazdan çok teneffüs edilmişse kusmalar da başlar .

E — Sinir merkezine tesir ettikleri için insanı sersemletir az bir zaman için kollara felç de gelir .

Gazlardan kurtulduktan sonra bu tesirler yavaş yavaş azalmaya başlar, yarım saat veya bir saat içinde büsbütün geçer . Hiç bir iz kalmaz . Bunların terkibinde arsenik olduğu için derhâl tesirini gösterir. Onun için hemen maske takmak veya tedbir almak imkânı vardır . Bu sınıftaki gazlar küçük maskeden geçerler .

Büyük harpte Fransız ve İngilizlerin elinde ortanca veya büyük süzgeçli maskeler(*) yoktu . Onun için Almanlar önce bu gazdan attılar maskeden geçen bu gazlar askeri bunaltlı . Maskeyi attırdı . Mas

(*) Maske bahsinde uzun uzadıya anlatılacaktır .

kesini çıkarmış olan düşman üzerine boğucu, öldürücü gazlar atıldı. Onun için büyük harple bunlara (Maske veya süzgeç deşen gazlar) denildi.

Korunma yolları :

A — Ortanca veya büyük süzgeçli maske takmalı .

B — Ağıza ve buruna ıslak mendil veya ıslak pamuk tutmalı .

C — Gazlı yerden çabucak kaçmalı ,

İlk yardım :

Aksırtıcı gazla zehirlenenleri açık havada istirahat ettirmeli, yatırmalı . Ökaliptol ile karıştırılmış Kloroform ve Amonyak koklatmalı . Boğaz yanmaları varsa'süt, ayran gibi yağlı maddeler içirmeli .

§

Aksırtıcı gazların adları ve vasıfları şunlardır :

A — Klark .I. kokusuzdur, renksizdir . Tere yağı kıvamındadır . Bomba patlayınca ince sis halinde görünür .

B — Klark .II. hafif acı badem kokusu vardır . Rengi beyazdır .Toz halindedir bomba patlayınca ince sis halinde dağılır .

C — Adamsit : Kokusuzdur. Rengi sarı yeşildir diğer vasıfları Klark .II. de olduğu gibidir.

D — Biber gazı kokusuzdur . Rengi beyazdır . Diğer vassıfları yukarda yazılan adamsit le olduğu gibidir .

Zeki Oral

1-2 T. 1. K.

İSTİKLÂL SAVAŞINDAN HATIRALAR

— Atatürk ve Cumurluk devriminde Gençlik —

Atatürk'ü ve onun cihanşümûl yüksek idesini, Ankaraya ayak bastığı ilk gün daha yakından tanımağı, ona daha yakından ve candan inanarak gönlümüze ölmez bir sevgi abidesi halinde kazımağa muvaffak olmuştuk .

Yarısı Millî Müdafaa yarısı okul olarak kullanılan çatıdaki her yurtdaş bütün yurt gibi bu sevgi ve inanışın feragatkâr bir kolu idi .

Talebe arkadaşlarımızdan bazıları, eli silâh tutabilenler Türk kanıyle sulanan cephe boşluklarında ödev alarak ve çarpışarak öldüler.. Yaralı kardeşlerimizin hasta bakıcılığını da yaptık.

Biz Türk varlığının en son Türk kanı dökülmeden çiğnenemiyeceğine, kalbimiz kadar inançlı idik .

Düşman ilerleyor, fakat biz yenilmeyorduk .

Kendini bilen milletlerde felâketlerin saadet doğuracağına şahadet eden tarihin, (her iztirab ve musibete günüs gererek sonunda ak alnile) kahramanlık destanlarını dolduran Türk ırkının yarınına güvençli idik :

Küçükdük, fakat yurt ve kurtuluş savaşını, büyük mefkûreyi kendi çevremizde içten duymuştuk .

Bir büyük idealist, bir büyük sevgi, Mustafa Kemal ! Biz Kemalist idik . Devrim zaferini okul sıralarında adım adım güttük . 336 da

düşman kuvvetleri inkılâb ve halâs kâbesi Ankara eteklerine sarkmış bir takım Devlet teşkilâtı da muvakkaten Kayseriye nakledilmişti . Kayseri Lisesinin - o zamanlar Meclis içtimaına hazırlanan büyük salonu yatakhanemizdi . Kılınç savaşının koltuğunda bugünün münevver zümresini teşkileden bir tutam gençliğin Kültür terbiyesi de ulusallaştırılarak takib ediliyordu . İnceleyiniz, yurdun her tarafında tesadüf edersiniz . Cebheye cephane ve erzak götüren kağnılar dönüşlerinde temelleri atılan bir çok okul yapılarının taş, toprak ve diğer ihtiyaçlarını temin ediyordu . Kılınç zaferini Kültür abideleriile teyit eden böyle devrim hangi ulus tarihinde vardır ?

Arkadaşlarımızın bir kısmının ebeveyni düşman elinde kalmış, iztirap daha yakından duyuluyordu .

(İzmir, Aydın) garbî Anadolu, savaşan Kemalistlerin hasretli idealiydi .

Marşlar, şanlar, hep millî idi .) 21) inci Fırka, ödevi başında sözünü dakikasında yerine getirememenin teessüriyle intihar ederek söz erliği ve yurt severliği bakımından örnek olan Kaymakamı Reşadın kumandasında Kayseriye gelmiş garbe, garpteki ideâl yurt parçasının istihlâsına koşuyordu .

Alaylardan birine şerefli bir bayrak merasimi yapılmıştı . Bir iki gün sonra da Fırka savaş alanına sağılacaktı .

Bir ilk bahar günü idi . Erciyasın başı dumanlı, Kayseri ufukları yaslı idi .

Ulukışla caddesinde karakol civarında toplanan Fırka erleri, şimdi Başvekâlet Müsteşarı - ozaman Mutasarıf - olan Kemal, Meb'uslardan Refik ve arkadaşları, Fırka kumandanı ve diğer erkân huzurundan başlar dik, gönüller inanlı, haşmetli bir zafer mevkibi halinde geçiyordu. Nişanlılarına son vedâ yaşlarını ithaf eden genç kızlar, oğullarına gaza ve zafer dileyen mert analar, Allaha ısmarladıklar, Bando, hafif çileyen rahmet ...

Başlarında yaşlı Yar Direktörlerile siyah pelerinlere bürünmüş bir grup Liseli bu uğurlama töreninde yer almış, gözler heyecanla sulanmış, yürekler yakın zaferin teranesiyle tekrar titremişti . Bir öğrenci İzmir çevresine giden erlere ugurlar, zaferler diliyor, düşman elinde kalan ana ve kız kardeşlerinin, güzel yurdunun kurtulmasını yalvarıyor . Mümkünse silâh arkadaşlığına alınmasını dileyordu . Heyecandan ağlayor, dinleyenler ağlayor, sema ağlayordu .

Aynı talebe bu yurtsever Kamutana 25/4/338 de şu içten kopan nazmı yollamıştı . Bunda şiir kıymeti aramıyacağız . Yalnız duygu, çünkü bir öğrenci nazımdır .

21 inci Fırka Kumandanı Kaymakam Reşat Nuri beyfendiye

— İzmir —

Ey yurdumun özü temiz evlâdı;
Titreyor mu yüreğinde feryadı,
Senin [illegible]ret çeken İzmirin,
Kopmadı mı seni saran zincirin !

O dağlarda cepkeniyle gezerdi
Senin efen, o göklerde sezerdi
Hürriyeti, hür vatanı . İzmirin
Ağlamakta ! Coşmadımı benliğin ?
Ey yabancı, sorma bana derdimi;
Sıkma beni, şu ateşli kalbimi .
Ateş kattı benliğime İzmirim
Ayrılığın . Ben fırsatı beklerim .
Dağlarında aksediyor figanı,
Bir çok mazlum ahının cananı
Parçalayor yadelliler, bilirim,
Yollardayım çok kalmadı gelirim .
Keskin kılınç, bir elinde tüfengi,
Ecdadımdan devraldığım bir cengî
Korku ile karşılamam İzmirim
Seni tahlis etmek için gelirim .
Bizler dahi gördük her artık derdi,
Yüreklerde bir yenilik ateşi
Alevlendi, benim güzel İzmirim
Dertli yoldan kurtuluşa gelirim .
Dertli yoldan kurtuluşa dedimdi,
Her milletin geçirdiği o neydi,
Geçtik artık bizler dahi İzmirim
Yeri gögü Türküm deyen İzmirim .
Andeyledim koklamağa gülünü,
Bu ilk bahar sonlarında elini
Uzat bize bekle bizi İzmirim .
Gece gündüz yol alacak dizlerim .
Türk Sancağı heybetiyle o şanlı,
Kalanın, hem yüce hem namlı
Burçlarında uçacaktır İzmirim .
Türk Aydına kavuşacak İzmirim .

21 No. lu (S. K.)

« Hakikaten iki ay sonra İzmir ufuklarında Türkün şanlı Sancağı bütün azemetile dalgalanmıştı . »

Bu talebe bir gün sonra Kamutayın şu imanlı tezkiresile sevindirilmişti, bu mektup şimdi tarihleşmiştir.

Kayseri :

Talebesinden (21) No. lu kara Kadı oğ'u (S) efendi evladımıza

(S) efendiye KAYSERİ :

Kıymettar evlâdım : 27 / 4 / 38

Necib hissiyatının muhssalası olan sevimli şiirlerini kemali memnuniyetle aldım, okudum ve çok büyük bir mesruriyetle yadigârın olarak kabul eyledim .

Vatan sen ve senin gibi icabında her mevcudiyetini feda edecek ve lâyezâl muhabbetle üzerine titremekte olan evlâdına malik oldukça ebediyen iftihar edecektir .

Asil milletimiz en müşkül zamanlarında bile dine, vatana karşı âli hislerle mütehassis fedakâr evlâtlarını unutmamıştır .

Ümidi istikbâl olan siz gençler bittabi vazifelerinizi müdriksiniz . Milletin istiklâl ve selâmeti göstereceğiniz hizmet ve yararlıklarla mütesaviyen taali edecektir . İşte bu noktayı hiç bir an nazarı dikkatinizden ayırmıyarak tereddütsüz ve kati adimlarla terakkiye doğru yürüyünüz . Hüsnü niyet bizde mevcut oldukça elbette ve elbette âdili mutlak olan hazreti Allah ta bizimle beraberdir . Seni ve seninle beraber çalışanları erhamerrâhimin hazretlerinin inayetine bırakarak vazifei vataniye ve diniyemi ifa için hareket ediyorum . Cümlemize muvaffakiyetler temenni ediyorum sevgili yavrum .

Fırka 21 Kumandanı
Reşat

Atatürk Afyon zafer taarruzunun safahatını anlatan nutkunda bu çok hassas Türk kumandanından bahsederken demişti ki :

Bu taaruz gününün en sol cenahında bir Fırkamız, 57 inci Fırka, taarruzlarını tevcih ederken kuvvetlerini biraz yekdiğerinden uzakca bulundurmuştu . Bu itibarla düşman üzerinde müessir bir tazyik yapamıyordu, o Fırkanın kumandanı Reşat bey namında bir zattı, bu zatı çok eskiden, tanıyorum . Muşta beraber muharebe yaptık, Suriyede çok muharebeler yaptık . Çok kıymetli bir askerdi, şahsan bana çok muhabbet ve emniyeti vardı. Telefonla sordum : Ne için hedefinize vasıl oalmadınız ? Dedim . Cevaben dediki « yarım saat sonra bu hedeflere vasıl olacağız . Halbuki maatteessüf yarım saatta bu hedefler istihsal edilememiş . Tekrar sorduğum zaman telefonda Reşat beyin son sözlerini okudular. Orada diyor ki : « Yarım saat zarfında size o mevzii almak için söz verdiğim halde sözümü yapamamış olduğumdan dolayı yaşayamam . »

Atatürk, Komutan, Köylü, İşyar, Öğrenci ulusal savaşta tekti, birdi, bütün Türk yüreği en büyük Türkün yüreğinde çarpıyordu . Bu gün Ulus ve Cumhurluk ödevinde yüküm alan gençlik inkılâbın en duyğulu ve en inançlı çocuklarıdır .

Cumurluk, Atatürk onlarca bifeil görülen, duyulan, özden bağlanılan saygılı bir aşktır .

Gençlik kendisi için iktiham edilen müşküllerin manâ ve ehemmiyetini anlayarak mecbur bulunduğu ciddî mesaisi ile, asrî her çalışma ve ilerleme yolunda en büyüğünün, Atatürk'ün « Yüksel Türk, senin için yükselmenin hududu yoktur » ilhamına yarışla uymaktadır .

337 de Ulukışla ile Kayseri arasında değil tren, düzgün bir şose bile yoktu . Tatar arabalariyle üç günde alınan bu yolu biz posta ile,

Maksim gorki

(SERSERİLER)

Büyük Hikâye B. S.

Malva

— Geçen sayıdan devam —

Ve erkeği davetkâr, çapkın bir bakışla baktı .. İyakof gür bir kahkaha savurdu ve kayığa tırmandı . Hangi çılgınlıkları kaydettiğini bilmeyordu . Madamki Malva onun söylediklerine bu ismi vermişti ... O halde oda yapmışlı, demek . Bu düşünce onda âni bir neşe doğurdu .. Malvanın yanına sokulduğu zaman :

— Babam bana ne yapacak, dedi .. Yoksa seni kendisine parayle mi satın aldı ?

Yanına oturmuş, çıplak omuzuna, yarı açık göğsüne, deniz kokan taze ve toplu vücudu a bakıyordu .

Uzun ve derin bir tetkikten sonra hayretle bağırdı :

— iştiha açmasını nede bilirmişsin, kâfir !.

---

kurunu vustaî narelerle ancak (36) saatte almıştık . Ozaman Niğde barakalardan mürekkep viran bir çarşı, mezarlıklar ve harabelerden ibaret yolsuz ve metrûk bir harabezarî andırıyordu .

Elması duyulmamış, bilinen yalnız (Ferteği) vardı . Oda Türk değildi . Doktoru Rum, Eczacısı Ermeni, sakım Osmanlı idaresinin mühmel bıraktığı mehcur bir kasaba idi . İşte dün, işte bugün, işte okullar, işte okurlar ve yarının gençliği.

S. Y.

Malva çıplaklığı gizlemek için hiç bir harekette bulunmadan cevap verdi .

— Ağzın sulanmasın, yavrum .. Senin için değil ..

İyakof içini çekti .

Önlerinde, güneşin sabah ışıklarını alan hudutsuz deniz uzanıyordu . Rüzgârın hafif esintisinden doğan şakacı ufak dalgalar yavaş yavaş kayığa çarpmaktaydı . Uzakta burun. denizin düz sathında paraizini andırıyordu . Orada uzun bir direk mavi göge başını dikmişti; ucunda kırmızı bir paçavranın dalgalandığı görülebiliyordu ..

Malva İyakofa bakmadan devam etti :

— Evet yavrum .. İştiha açıcıyım, doğru .. Fakat, senin için değil ! Kimse beni parayle satın almadı ve babanın bir şeyi de değilim ! Hayatta kendim, nefsim için yaşarım .. Peşimden dolaşıp durma ! . Babanla arana girmek istemem .. Kavga etmek ve bozuşmaktan hoşlanmam, anladın mı ?.

İyakof afallamıştı :

— Peki amma, ben sana ne yaptım ?. Dokunmadım, el sürmedim ..

Malva :

— Dokunmağa cesaretin yok, dedi ..

Öyle bir ademi tenezzülle söylemişti ki İyakofta insanlık ve erkeklik hisleri ayaklandı . İçinde hırçın bir meydan okuma duygusu doğdu ve gözleri parladı .

Yanına sokularak sordu :

— Ya !. Demek cesaretim yok ?.

— Evet, cesaretin yok !.

— Ya el sürersem ?

— Bir dene, bakalım .

— Ne yapacaksın ?.

— Ensene tokadı yidiğin gibi kendini denizde bulacaksın ..

— Vay canına ! Yap göreyim şu maritetini !.

— Haddin varsa dokun !.

Evvelâ, kıvılcım saçan bakışlarile bütün vücudunu kavradı .. Sonra birden kuvvetli kollarile yandan sarıldı ve görsünü sıktı . Bu ateşli ve görbüz vücudun temasile bütün benliği ateşlenmişti ve boğazı boğuluyormuş gibi daraldı .

— İşte !. Döv beni, haydi ! Daha ne bekliyorsun ?.

Erkeğin titreyen kollarından kurtulmağa çalışarak sakin :

— Bırak, İyakof ! dedi .

— Hanı bana tokat vuracaktın !.

— Bırak ! Yoksa, fena olacak ..

— Tehdidin kâfi !. Ne şeker şeymişsin be !.

Kadını kendine doğru çekti ve kalın dudakları penbe yanaklara yapıştı ..

Malva, erkeğe meydan okur gibi kahkahayle güldü, İyakofun kollarını yakaladı ve birden vücudünün kuvvetli bir saldırışıyle ileriye doğru atıldı .. Kucak kucağa yuvarlandılar ve fışkıran köpükler arkasında gayboldular .

Biraz sonra suyun üstünde İyakofun ıslak başı göründü ve yanından Malva bir martı gibi fırladı .

İyakof ümütsüz çapalayor, çırpınıyor ve böğürür gibi bağırıyordu . Malva etrafındaydı, balık gibi yüzüyordu .. Karşısına geçip yüzüne tuzlu su fışkırtıyor ve erkeğin kuvvetli saldırışlarından kurtulmak için hemen denize dalıyordu . İyakof ağzına dolan suları tükürerek bağırdı :

— Allah belânı versin !. Boğulacağım! Yeter artık .. Vallahi boğuluyorum .. Zehir gibi su ! Ah Yanıyorum ..

Malva oralı bile olmadı ve uzun kulaçlarla sahile doğru yüzmeğe başladı . Kayıga ustalıkla tırmandı .. Ayakta durdu ve sür'atle yaklaşan İyakofa gülerek baktı .

Kadının ıslak robu vücudüne yapıştı, omuzlarından diz kapaklarına kadar, sanki çırçıplaktı . İyakof kayığa tutunduğu zaman bu üzerinden sular sızan ve kerdisiyle alay eden kadını tepeden tırnağa, hırsla süzdü .

Malva kahkahaları arasında :

— Haydi çıksan, a .. Koca balık !. Dedi ve diz çökerek bir elini uzattı obirile kayığın kenarına tutunmuştu . İyakof uzanan eli yakaladı ve heyecanla bağırdı :

— Dur !. Şimdi de yıkamak sırası bende!

Umuzlarına kadar sudaydı, Malvayı kendine doğru çekiyordu . Dalgalar başını aşıyor ve kayığın bordasinda paralanarak Malvanın yüzüne serpiliyordu .

Kadın gülüyordu .. Birden, uzun bir haykırışla suya atladi . İyakofa çarpmıştı .. Genç muvazenesini gaybetti Şimdi suyun yüzünde iki baş iki iri balık gibi oynaşmakdaydı . Birbirlerine su fışkırtıyor, bağrışıyor, ve dalıyorlardı ..

Güneş onlara bakarak gülüyor, balıkcı binasının camları onlara güneşi âksettirerek gülümseyorlardı . Kuvvetli kolların parçaladığı dalgalar uğuldayarak dağılmakta idi . Ve bu iki insanın oynaşmasından ürken martılar, uzaktan yuvarlanarak gelen dalgalar arasında zaman zaman kaybolan başlarının üstünde acı acı bağrışarak uçuşuyorlardı .

Nihayet, ikisi de yorulmuş, yeteri kadar su yutmuşdular . Kayıga tırmandılar ve dinlenmek için güneşe oturdular ..

İyakof yüzünü buruşturdu :

— Of ! Ne kötü şey bu su ! Ne tükenmez şey ..

— Zaten dünyada fenadan çok ne varki .. Çapkınlar, meselâ .. Haddi hesabı

yok ! Malva gülüyor ve suyunu akıtmak için saçlarını sıkıyordu . Bu saçlar; koyu, sık ve kısa olmakla beraber kıvırcıktı ..

İyakof dirsegile dokunarak takıldı :

— Onun için mi ihtiyar seçtin, kendine?

— Gençlere taş çıkartan ihtiyarlar çok!.

— Babası hoşuna gittise oğlunda hiç düşünme, aldanmazsın !

— Öyle mi?. Kendini öğmeği nereden öğrendin sen, bakayım .

— Köyde kızlar, fena çocuk olmadığımı söylerlerdi .

— Kızların bir şeyden çaktıkları varmımış ?. Sen, onu bana sormalısın, bana !.

— Peki, sen kız değilmisin ?..

Malva dikkatle İyakofa baktı . Onun muhakkir tebessümüyle karşılaştı, ciddileşti ve hiddetle söylendi ..

— Çocuk doğurmadan evel bende kızdım.

İyakof kahkahayı bastı .

— Sözün iyi, işine kulak asna !.

Malva ;

— Hayvan ! Dedi ve yanından uzaklaştı.

İyakofun cesareti kırılmıştı susdu .

Yarım saat kadar böyle sessiz kaldılar . Elbiselerini kurutmak için güneşe doğru dönüyorlardı .

Pis barakalarda yatan ameleler uyanmıştılar .. Eski elbiseleri ve çıplak ayaklariyle uzaktan, hepsi birbirini andırmakta idi . Kalın sesleri sahile kadar yayılıyordu : İçlerinden birinin boş bir fıçıya vurduğu darbeler gittikçe artıyor . Adeta bir trampet gürültüsü gibi, iki kadın birbirile çekişiyorlar.. Köpekler havlamağa başladı

İyakof :

— Herkes uyandı dedi . Halbuki ben erkenden şehre inecektim . Vaktimi boş boşuna seninle öldürdüm .

Malva yarı alay yarı ciddî bir tavurla :

— Benim yanımda iyi şey olmaz ki, zaten dedi .

HALKEVİMİZİN 24-2-937 TARİHİNDEN 25-4-937 TARİHİNE KADAR ÇALIŞMA PLANÇOSU

1 — 24-2- 937, Halkevlerinin yıl dönümü, yenilerinin açılış günü. Bugün Halkevimizin yeni ve büyük salonunda canlı bir merasimle kutlulandı.

Parti genel sekreterinin nutku heyecanla dinlendi. Hatiplerimiz güzel ve faydalı konferans'ar verdi.

2 — 22-3-937, Halkevleri İspekteri genç ve güzide şair B. Behçet Kemal Çağlar'ın şehrimize gelmesi münasebetil büyük bir toplantıyapıldı. Kıymetli şairin konferansı ve çok güzel şiirleri salonu çınlatan alkışlar arasında dinlendi ve ısrarla bir kaç şiirleri tekrarlattırıldı. Bu içli şiirlerin kalplerimizde bıraktığı tesiri genç şairin muhitimizde yarattığı senpatiyi unutmak ne mümkün.

3 — 21-4-937, Büyük şair Abdülhak Hâmit için kalabalık bir halk kitlesi önünde ihtilfâl yapıldı. Muhtelif hatipler söz söyledi, Aziz ölünün, lâyık olduğu hürmet yapılmak suretile ruhu taziz edildi.

4 — 22-4 937, Çocuk Bayramı dolayısıyle Dumlupınar okulu Halkevi salonunda güzel bir müsamere verdi.

5 — 23-4 937, Sakarya okulu ile Çocuk esirgeme kurumu birleşerek güzel bir çocuk balosu verdiler.

6 — 24-4-937, Bayram şerefine Halkevimiz tarafından 500 kişilik bir balo verildi.

7 — 25-4 937, Bayram törenine iştirak etmek ve memleketimizde bir tetkik gezisi yapmak üzre şehrimize gelmiş olan Aksaray Zafer okulundan bir gurup muvaffakıyetli bir müsamere verdi.

8 — Nisan içinde Ortaokul talebeleri öğretmen heyetinin hazır olduğu halde Halkevi salonunda terbiyevî dört konferans verdi.

9 — Zehirli gazların tehlikesi ve korunma yolları üstünde iki aydan beri haftalık konferanslara devam edilmektedir.

İyakof cevap verdi ..

— Etrafını tuhaf bir korkutmak adetin var.

— Görürsün sen, hele baban ..

Bu son kelime onu kızdırmağa kâfi gelmişti; sert bir sesle bağırdı :

Ne babası, be ? Baba !. Çocuk değiliz, ya !. Bu da yeni bir antikalık !. Manastırda mı yaşayoruz, yahu ! Kör değiliz .. Töbe estağfirullah ..

O herifte ermiş değil .. Her kepazelığı yapıyor .. Ivıra zıvıra karışmasın kimse!..

Kadın müstehzi bir tavurla erkeğe baktı ve merakla sordu :

— Kimse karışmasın !. Kendi başına ne yapmayı düşünüyorsun, bakayım ?.

— Ben mi ?. (Yanaklarını şişirdi ve bir yük kaldırmağa hazırlanıyormuş gibi göğsünü kabarttı .) Her şeyi yapmak elimden gelir .. Bu kadar sene köy taprağa çiğnedik ..

— Daha var —

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

Abone:

Yıllık : (100) Kuruştur .
Altı aylık : (60) »

Tanesi 10 Kuruştur.